

Ειδική έκθεση

Ορθολογική χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων: περιορισμένη η πρόοδος όσον αφορά τη μέτρηση και τη μείωση των κινδύνων

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιεχόμενα

	Σημείο
Σύνοψη	I-X
Εισαγωγή	01-08
Η πολιτική της ΕΕ σχετικά με τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα	01-08
Εμβέλεια και τρόπος προσέγγισης του ελέγχου	09-11
Παρατηρήσεις	12-63
Η ορθολογική χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων επηρεάστηκε από την αργή εκκίνηση	12-20
Τα πρώτα βήματα για τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο καθυστέρησαν	12-16
Η Επιτροπή έχει εντείνει τη δράση της από το 2016	17-20
Η δράση της ΕΕ δεν παρέχει επαρκή κίνητρα στους γεωργούς να εφαρμόσουν ολοκληρωμένη φυτοπροστασία	21-43
Μολονότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία, η επιβολή της εφαρμογής της δεν είναι ικανοποιητική	21-27
Η κοινή γεωργική πολιτική συμβάλλει ελάχιστα στην επιβολή της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας	28-35
Οι μέθοδοι χωρίς χημικά μέσα εξελίσσονται, όμως ο αριθμός των ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου είναι χαμηλός	36-43
Η Επιτροπή ξεκίνησε μόλις το 2019 τον υπολογισμό των δεικτών κινδύνου που εφαρμόζονται σε επίπεδο ΕΕ για τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων	44-63
Τα κράτη μέλη παρακολουθούν τις δραστικές ουσίες στα ύδατα, δεν υπάρχουν όμως δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ για τη χρήση των ΦΠΠ	44-52
Η χρησιμότητα των δεικτών κινδύνου των ΦΠΠ σε επίπεδο ΕΕ είναι περιορισμένη	53-63
Συμπεράσματα και συστάσεις	64-74

Παραρτήματα

Παράρτημα I – Βασικοί κανόνες της ΕΕ για τα ΦΠΠ

Παράρτημα II – Βασικά στάδια για την αξιολόγηση της ασφάλειας των ΦΠΠ στην ΕΕ

Παράρτημα III – Οι γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας όπως ορίζονται στο παράρτημα III της οδηγίας

Όροι και συντομογραφίες

Απαντήσεις της Επιτροπής

Κλιμάκιο ελέγχου

Χρονογραμμή

Σύνοψη

I Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα (ΦΠΠ) είναι φυτοφάρμακα που χρησιμοποιούν οι γεωργοί για να προστατεύουν τις καλλιέργειες από επιβλαβείς οργανισμούς, εχθρούς των φυτών και ασθένειες. Στην ΕΕ, οι πωλήσεις των δραστικών ουσιών που χρησιμοποιούνται στα ΦΠΠ υπερβαίνουν τους 350 000 τόνους ετησίως. Τα ΦΠΠ μπορούν να έχουν αντίκτυπο στην ποιότητα των υδάτων και του εδάφους, τη βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα, ενώ μπορεί να καταλήξουν ως υπολείμματα στα τρόφιμα.

II Από το 1991, η ΕΕ διαθέτει νομοθετικό πλαίσιο για την έγκριση των ΦΠΠ, την προώθηση της ορθολογικής χρήσης τους και τη μείωση του κινδύνου που ενέχει η χρήση ΦΠΠ για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Η Επιτροπή εγκρίνει τις δραστικές ουσίες που μπορούν να χρησιμοποιούνται στα εγκεκριμένα στα κράτη μέλη ΦΠΠ, και ελέγχει εάν τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ. Προωθεί επίσης την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία ώστε να ενθαρρύνει τη χρήση προληπτικών, φυσικών ή άλλων μη χημικών μεθόδων ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών πριν την προσφυγή σε ΦΠΠ.

III Η Επιτροπή αξιολογεί επί του παρόντος τη νομοθεσία σε αυτόν τον τομέα πολιτικής εν μέσω αυξανόμενων ανησυχιών του κοινού και των κοινοβουλίων σχετικά με τους κινδύνους που συνδέονται με τη χρήση φυτοφαρμάκων. Στόχος των εργασιών μας ήταν να συνεισφέρουν στην εν λόγω διαδικασία.

IV Κύριος στόχος μας ήταν να αξιολογήσουμε κατά πόσον η δράση της ΕΕ μείωσε τον κίνδυνο που συνδέεται με τη χρήση ΦΠΠ. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει δράση για την προώθηση της ορθολογικής χρήσης των ΦΠΠ. Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι η πρόοδος που έχει σημειωθεί όσον αφορά τη μέτρηση της χρήσης ΦΠΠ και τη μείωση των κινδύνων από αυτή, είναι περιορισμένη. Στο πλαίσιο των εργασιών μας διαπιστώσαμε ότι η δράση της ΕΕ για την ορθολογική χρήση των ΦΠΠ ήταν αργή στην αρχή και εντοπίσαμε αδυναμίες στο ισχύον πλαίσιο της ΕΕ, οι οποίες παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση.

V Εξετάσαμε κατά πόσον η νομοθεσία της ΕΕ παρείχε αποτελεσματικά κίνητρα για τη μείωση της εξάρτησης από τα ΦΠΠ. Οι ενωσιακοί κανόνες απαιτούν από τους γεωργούς να εφαρμόζουν ολοκληρωμένη φυτοπροστασία, κάτι που σημαίνει ότι θα πρέπει να καταφεύγουν στη χρήση ΦΠΠ μόνον εάν η πρόληψη και άλλες μέθοδοι αποτύχουν ή δεν είναι αποτελεσματικές. Αν και οι γεωργοί υποχρεούνται να εφαρμόζουν ολοκληρωμένη φυτοπροστασία, δεν είναι υποχρεωμένοι να τηρούν

αρχεία σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της, ενώ η επιβολή της εφαρμογής της δεν είναι ικανοποιητική.

VI Η κοινή γεωργική πολιτική μπορεί να συμβάλει στη στήριξη της ορθολογικής χρήσης των ΦΠΠ μέσω, παραδείγματος χάριν, υποχρεωτικών συστημάτων παροχής συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις αλλά και μέσω της χρηματοδοτικής στήριξης μέτρων όπως η βιολογική γεωργία και περιβαλλοντικά καθεστώτα. Η σύνδεση των ενισχύσεων στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής με νομικές απαιτήσεις μπορεί να συμβάλει στην επιβολή της εφαρμογής των κανόνων αυτών, όμως, επί του παρόντος, η εφαρμογή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας δεν αποτελεί προϋπόθεση για την είσπραξη ενισχύσεων στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής.

VII Η πρόσβαση των γεωργών σε εναλλακτικές μεθόδους και προϊόντα χαμηλότερου κινδύνου μπορεί να τους βοηθήσει στην εφαρμογή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Η ΕΕ δημιούργησε την κατηγορία «ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου» το 2009, όμως μέχρι στιγμής λίγα από αυτά διατίθενται προς χρήση.

VIII Εξετάσαμε κατά πόσον η Επιτροπή και τα κράτη μέλη μετρούσαν τους κινδύνους και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη χρήση των ΦΠΠ και διαπιστώσαμε ότι τα δεδομένα που συλλέγονταν και διετίθεντο δεν επαρκούσαν για να εξασφαλιστεί αποτελεσματική παρακολούθηση. Οι διαθέσιμες στατιστικές της ΕΕ για τις πωλήσεις ΦΠΠ συγκεντρώνονται σε υπερβολικά υψηλό επίπεδο για να είναι χρήσιμες, ενώ τα στοιχεία που αφορούσαν τη γεωργική χρήση ΦΠΠ δεν ήταν συγκρίσιμα.

IX Τον Νοέμβριο του 2019, η Επιτροπή δημοσίευσε την εκτίμησή της για δύο νέους εναρμονισμένους δείκτες κινδύνου. Κανένας από τους δείκτες αυτούς δεν δείχνει τον βαθμό στον οποίο η οδηγία έχει συντελέσει στην εκπλήρωση του στόχου της ΕΕ για ορθολογική χρήση των ΦΠΠ.

X Βάσει των διαπιστώσεων αυτών, συνιστούμε στην Επιτροπή:

- 1) να διασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη μεταφράζουν τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας σε πρακτικά κριτήρια και ότι επιβεβαιώνουν τη συμμόρφωση με αυτά σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης, καθιστώντας δυνατή τη σύνδεσή τους με τις ενισχύσεις στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής την περίοδο μετά το 2020·
- 2) να βελτιώσει τις στατιστικές για τα ΦΠΠ κατά την αναθεώρηση της νομοθεσίας ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβασή σε αυτές και να βελτιωθούν η χρησιμότητα και η συγκρισιμότητά τους, και
- 3) να αξιολογήσει την πρόοδο που σημειώθηκε προς την επίτευξη των στόχων πολιτικής, να βελτιώσει τους εναρμονισμένους δείκτες κινδύνου ή να αναπτύξει νέους, λαμβάνοντας υπόψη τη χρήση των ΦΠΠ.

Εισαγωγή

Η πολιτική της ΕΕ σχετικά με τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα

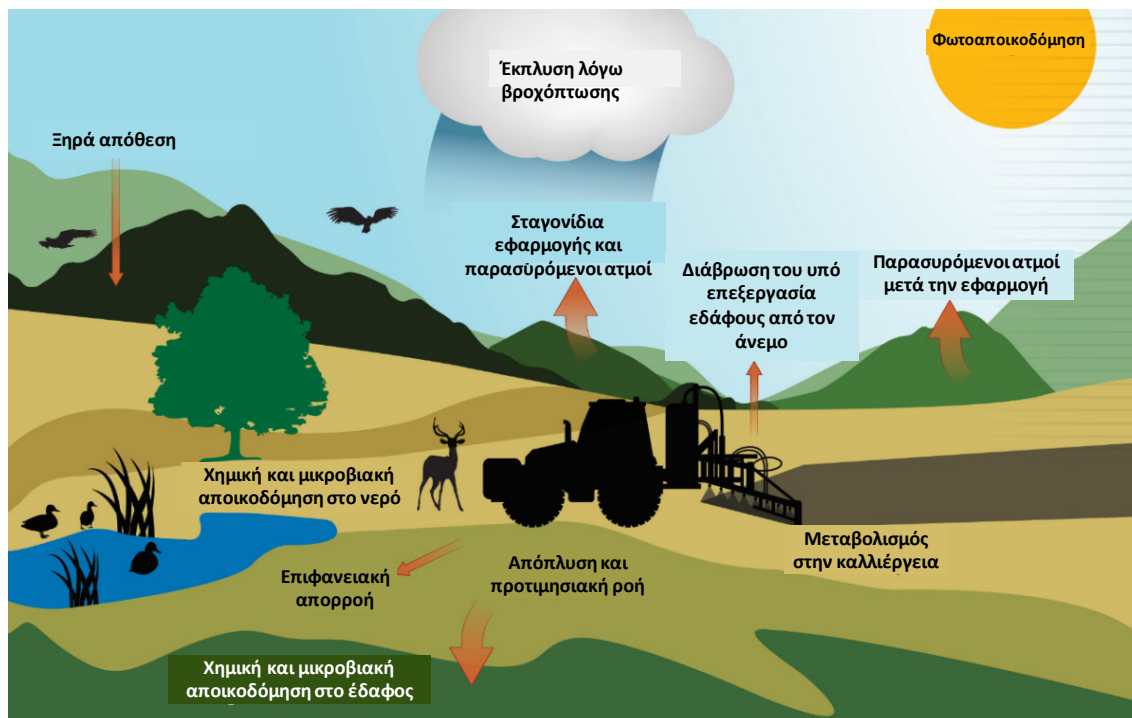
01 Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα (ΦΠΠ) είναι φυτοφάρμακα που χρησιμοποιούνται για την καταπολέμηση επιβλαβών οργανισμών, εχθρών των φυτών και ασθενειών, επηρεάζουν τις φυσιολογικές διεργασίες των φυτών, διατηρούν τα φυτικά προϊόντα και καταστρέφουν ή προλαμβάνουν την ανάπτυξη ανεπιθύμητων φυτών ή μερών φυτών. Στα ΦΠΠ περιλαμβάνονται τα εντομοκτόνα, τα μυκητοκτόνα και τα ζιζανιοκτόνα.

02 Η χρήση ΦΠΠ μπορεί να ασκεί πίεση στο περιβάλλον και να θέτει σε κίνδυνο την ποιότητα των υπόγειων και των επιφανειακών υδάτων, την ποιότητα του εδάφους, τη βιοποικιλότητα, τα οικοσυστήματα και την ανθρώπινη υγεία, μεταξύ άλλων μέσω υπολειμμάτων στα τρόφιμα. Τα ΦΠΠ που ψεκάζονται σε χωράφια μπορεί να διεισδύουν στο έδαφος και τα ύδατα της ευρύτερης περιοχής (βλέπε [γράφημα 1](#)). Τα ΦΠΠ επηρεάζουν τα φυτά και τα ζώα και μπορεί να συμβάλουν στην απώλεια βιοποικιλότητας¹, όπως στη μείωση των πληθυσμών των εντόμων. Παραδείγματος χάριν, η διακυβερνητική πλατφόρμα επιστήμης και πολιτικής για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστήματος (IPBES) χαρακτήρισε τα ΦΠΠ ως έναν από τους παράγοντες που οδηγούν στη μείωση του πληθυσμού των επικονιαστών².

¹ Geiger, F. et al, «Persistent negative effects of pesticides on biodiversity and biological control potential on European farmland», *Basic and Applied Ecology*, Elsevier GmbH, 2010, σ. 97-105.

² IPBES, «The assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production», Γραμματεία της διακυβερνητικής πλατφόρμας επιστήμης-πολιτικής για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστήματος, Βόννη, Γερμανία, 2016.

Γράφημα 1 – Πώς τα ΦΠΠ μπορούν να ασκήσουν πίεση στο περιβάλλον

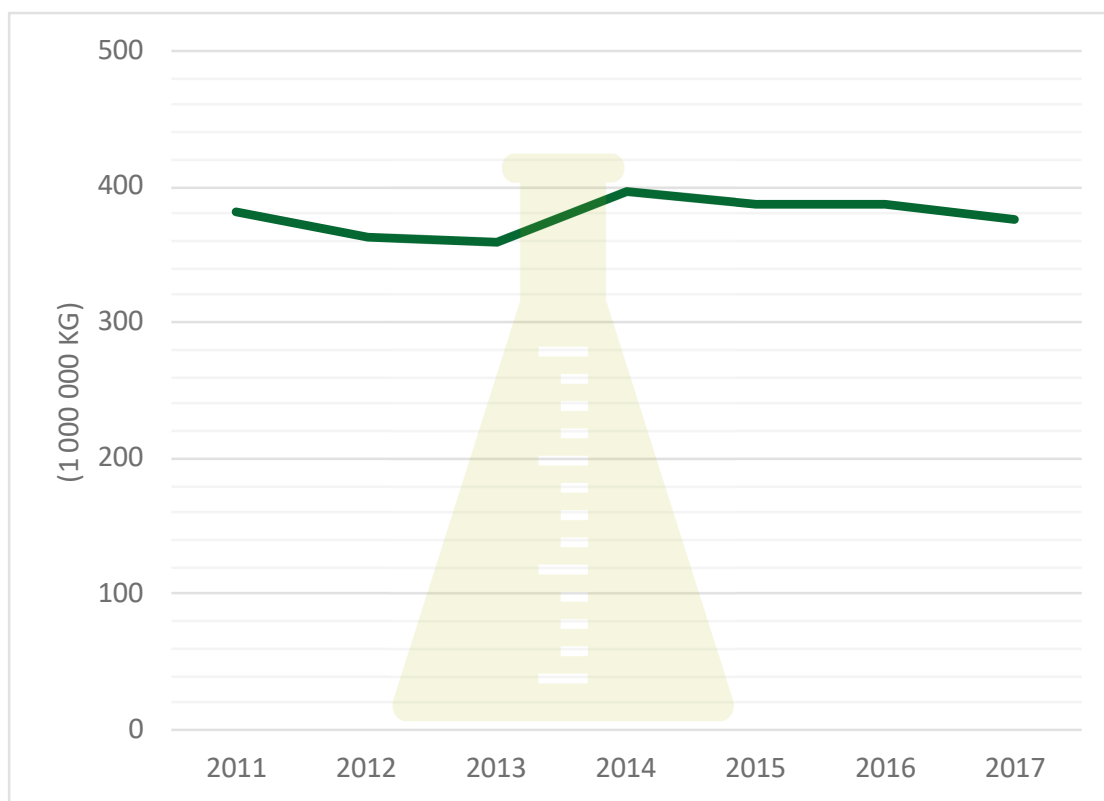

Πηγή: Clearwater, R. L., T. Martin and T. Hoppe (εκδ.), «Environmental sustainability of Canadian agriculture: Agri-environmental indicator report series – Report #4», Agriculture and Agri-Food Canada, Οτάβα, 2016, σ. 155.

03 Από το 1991, η ΕΕ έχει θεσπίσει κοινούς κανόνες για την έγκριση και τη χρήση των ΦΠΠ (προηγουμένως τα κράτη μέλη διέθεταν έκαστο το δικό του νομοθετικό πλαίσιο). Στο [παράρτημα I](#) παρουσιάζεται η σημαντικότερη νομοθεσία της ΕΕ για τα ΦΠΠ. Όλα τα ΦΠΠ υποβάλλονται σε διαδικασία έγκρισης δύο σταδίων: η Επιτροπή εγκρίνει πρώτα δραστικές ουσίες και, μετέπειτα, τα κράτη μέλη εγκρίνουν εμπορικές μορφές ΦΠΠ που περιέχουν εγκεκριμένες δραστικές ουσίες (βλέπε [παράρτημα II](#)). Τα κριτήρια έγκρισης της ΕΕ ορίζουν ότι τα ΦΠΠ δεν πρέπει να έχουν επιβλαβείς επιπτώσεις στην υγεία των ανθρώπων ή των ζώων, ούτε μη αποδεκτές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

04 Τα κράτη μέλη παρέχουν τακτικά στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα ΦΠΠ στην Επιτροπή και η Eurostat δημοσιεύει ετήσιες στατιστικές σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τις δραστικές ουσίες που περιέχονται στα πωλούμενα ΦΠΠ³. Το **γράφημα 2** δείχνει ότι οι συνολικές πωλήσεις των δραστικών ουσιών που χρησιμοποιούνται στα ΦΠΠ στην ΕΕ παρέμειναν μάλλον σταθερές τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, οι πωλήσεις ΦΠΠ δεν συσχετίζονται άμεσα με τους κινδύνους και τις επιπτώσεις που συνδέονται με τη χρήση τους. Οι κίνδυνοι και οι επιπτώσεις που προκύπτουν από τα ΦΠΠ ποικίλλουν ανάλογα με τις δραστικές τους ουσίες, αλλά και με τη σύνθεσή τους και το πού, πότε και πώς χρησιμοποιούνται στην πράξη.

Γράφημα 2 – Συνολικές πωλήσεις δραστικών ουσιών που χρησιμοποιούνται στα ΦΠΠ (ΕΕ των 28)

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων διαθέσιμων στον δικτυακό τόπο της Eurostat (το σύνολο δεδομένων ανακτήθηκε στις 22/7/2019). Από τα δεδομένα αυτά αποκλείονται οι εμπιστευτικές πληροφορίες οι οποίες, σύμφωνα με την εκτίμηση της Eurostat, αντιπροσωπεύουν < 3 % των πωλήσεων σε ολόκληρο το σύνολο δεδομένων.

³ Με τον όρο πωλούμενα στην παρούσα έκθεση νοούνται τα προϊόντα που «διατίθενται στην αγορά» όπως ορίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 9, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

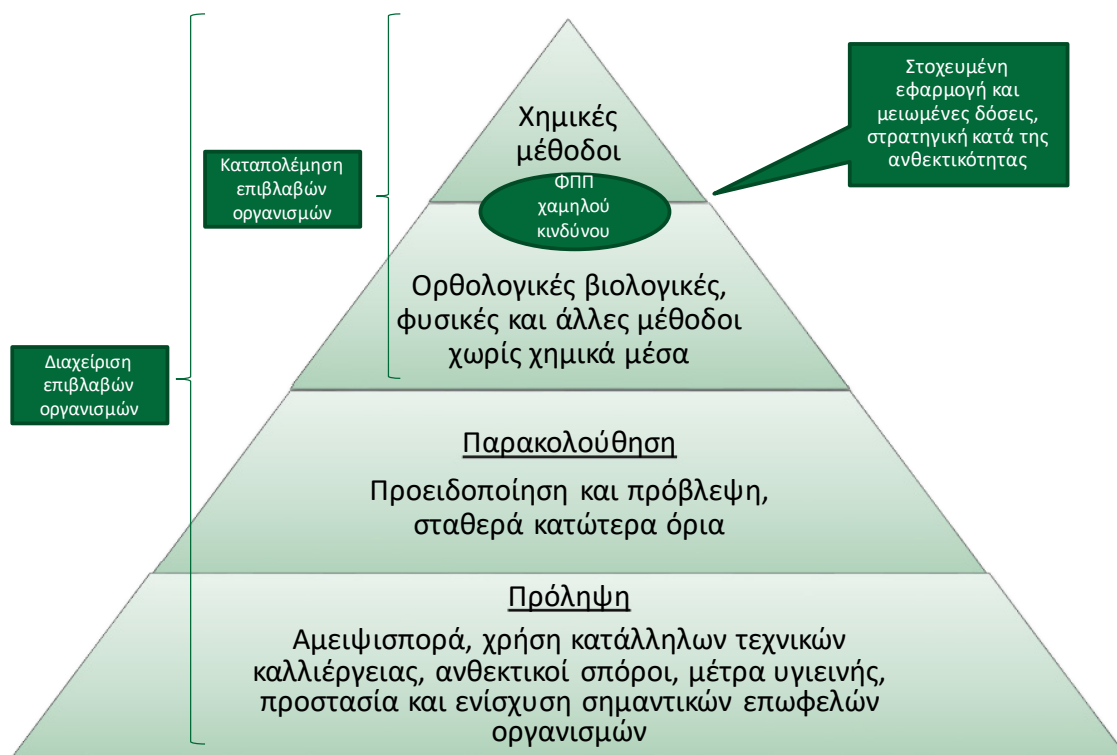
05 Η οδηγία του 2009 για την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων⁴ (εφεξής η «οδηγία») καθιερώνει το πλαίσιο για την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των ΦΠΠ με τη μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων της χρήσης ΦΠΠ στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον και με την προώθηση της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας.

06 Η ολοκληρωμένη φυτοπροστασία είναι μια έννοια η οποία εμφανίστηκε τη δεκαετία του 1970 και επικεντρώνεται κυρίως στην πρόληψη της προσβολής από επιβλαβείς οργανισμούς, αξιοποιεί δε βιώσιμες γεωργικές πρακτικές, όπως η εναλλαγή διαφορετικών καλλιεργειών και η επιλογή σπόρων ανθεκτικών σε επιβλαβείς οργανισμούς. Περιλαμβάνει επίσης την παρακολούθηση των επιβλαβών οργανισμών και τη θέσπιση τεκμηριωμένων οριακών τιμών που βοηθούν να αποφασιστεί εάν και πότε απαιτείται έλεγχος των επιβλαβών οργανισμών. Σε σύγκριση με τη συνήθη εφαρμογή ΦΠΠ, η ολοκληρωμένη φυτοπροστασία είναι μια προσέγγιση φιλικότερη προς το περιβάλλον, η οποία συνδυάζει πρακτικές της «κοινής λογικής». Η ολοκληρωμένη φυτοπροστασία αποτελεί μέσο για τη μείωση της εξάρτησης από τα ΦΠΠ: κατά την εφαρμογή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, οι γεωργοί χρησιμοποιούν χημικά ΦΠΠ μόνον εάν είναι απαραίτητο μετά την εξάντληση των προληπτικών, φυσικών, βιολογικών ή άλλων μη χημικών μεθόδων ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών (βλέπε [γράφημα 3](#)). Η ολοκληρωμένη φυτοπροστασία αποτελεί σημαντικό μέρος της πολιτικής της ΕΕ για τα ΦΠΠ και κατέστη υποχρεωτική το 2014⁵.

⁴ Οδηγία 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τον καθορισμό πλαισίου κοινοτικής δράσης με σκοπό την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων.

⁵ Άρθρο 14, παράγραφος 4, της οδηγίας.

Γράφημα 3 – Αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του παραρτήματος III της οδηγίας αριθ. 2009/128/ΕΚ.

07 Η διευκόλυνση της χρήσης εναλλακτικών μεθόδων και της πρόσβασης σε προϊόντα χαμηλότερου κινδύνου μπορεί να συντελέσει στην εφαρμογή περισσότερο ορθολογικών μέτρων ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών. Ο κανονισμός του 2009 για τα ΦΠΠ⁶ («κανονισμός ΦΠΠ») εισήγαγε την έννοια των ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου. Για να εγκριθεί ως χαμηλού κινδύνου, ένα ΦΠΠ μπορεί να περιέχει μόνο δραστικές ουσίες εγκεκριμένες ως χαμηλού κινδύνου⁷ και δεν μπορεί να περιέχει «ανησυχητικές ουσίες». Έως τον Σεπτέμβριο του 2019, 16 δραστικές ουσίες είχαν εγκριθεί ως χαμηλού κινδύνου (3 % των εγκεκριμένων δραστικών ουσιών). Επιπλέον, ο κανονισμός ΦΠΠ εισήγαγε την έννοια των «βασικών ουσιών»: η ΕΕ έχει εγκρίνει 20 ουσίες αυτού του είδους, οι οποίες χρησιμοποιούνται κυρίως για σκοπούς άλλους από την προστασία των φυτών (π.χ. στα τρόφιμα).

⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

⁷ Στο σημείο 5 του παραρτήματος II του κανονισμού ΦΠΠ καθορίζονται τα κριτήρια της ΕΕ για τις ουσίες χαμηλού κινδύνου.

08 Η Επιτροπή, τα κράτη μέλη και οι χρήστες ΦΠΠ (π.χ. γεωργοί) διαδραματίζουν όλοι σημαντικό ρόλο στην πολιτική της ΕΕ για τα ΦΠΠ. Στο [γράφημα 4](#) παρουσιάζονται ορισμένες από τις βασικές αρμοδιότητες που συνδέονται περισσότερο με την παρούσα έκθεση.

Γράφημα 4 – Βασικές αρμοδιότητες στο πλαίσιο της πολιτικής της ΕΕ για τα ΦΠΠ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων (ΓΔ SANTE) είναι υπεύθυνη για την πολιτική περί ΦΠΠ της ΕΕ: καταρτίζει τις αποφάσεις της Επιτροπής σχετικά με το εάν θα εγκριθούν οι δραστικές ουσίες που χρησιμοποιούνται στα ΦΠΠ και διενεργεί ελέγχους ώστε να διασφαλίζεται ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν ορθά τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ.

Κράτη μέλη

- Τα κράτη μέλη εγκρίνουν τη χρήση ΦΠΠ στην επικράτειά τους. Είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή της οδηγίας και πρέπει να αναπτύσσουν εθνικά σχέδια δράσης, εξηγώντας τον τρόπο με τον οποίο αποσκοπούν στη μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων της χρήσης ΦΠΠ, συμπεριλαμβανομένων ποσοτικά προσδιορισμένων στόχων και χρονοδιαγραμμάτων.

Γεωργοί

- Οι γεωργοί πρέπει να εφαρμόζουν τις αρχές της ορθής πρακτικής για τη φυτοπροστασία, χρησιμοποιώντας τα ΦΠΠ σύμφωνα με τις οδηγίες στην ετικέτα, καθώς και να συμμορφώνονται με την οδηγία, περιλαμβανομένων των αρχών της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας.

Πηγή: ΕΕΣ.

Εμβέλεια και τρόπος προσέγγισης του ελέγχου

09 Αποφασίσαμε να υποβάλουμε σε έλεγχο τον τομέα της πολιτικής της ΕΕ για τα ΦΠΠ εξαιτίας του αυξανόμενου ενδιαφέροντος του κοινού και των ενδιαφερόμενων για το έργο μας μερών (συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου). Η Επιτροπή αξιολογεί επί του παρόντος τη νομοθεσία σε αυτόν τον τομέα πολιτικής και επιδίωξή μας είναι η έκθεσή μας να συμβάλει στη διαδικασία αυτή.

10 Κύριος στόχος μας ήταν να αξιολογήσουμε κατά πόσον η δράση της ΕΕ μείωσε τον κίνδυνο που συνδέεται με τη χρήση ΦΠΠ, εστιάζοντας στην περίοδο μετά την αναθεώρηση του ενωσιακού πλαισίου για τα ΦΠΠ το 2009 (βλέπε στο [παράρτημα I](#) κατάλογο των σχετικών βασικών κανόνων της ΕΕ). Προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα αυτό, εξετάσαμε τα εξής:

- εάν το πλαίσιο της ΕΕ παρέχει κίνητρα για τη μείωση της εξάρτησης από τα ΦΠΠ, μεταξύ άλλων με την επιβολή της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας και την αποθάρρυνση της χρήσης των «συνήθων» και υψηλού κινδύνου ΦΠΠ· και
- εάν η Επιτροπή και τα κράτη μέλη μετρούν τους κινδύνους και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που συνδέονται με τη χρήση των ΦΠΠ.

Στο πλαίσιο του ελέγχου δεν επιδιώχθηκε η εκ νέου αξιολόγηση των επιστημονικών εκτιμήσεων για τα ΦΠΠ.

11 Ο έλεγχός μας διενεργήθηκε το διάστημα μεταξύ Φεβρουαρίου και Σεπτεμβρίου του 2019. Οι ελεγκτικές εργασίες μας περιέλαβαν δομημένες συνεντεύξεις στην Επιτροπή (Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων, Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης, Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Eurostat) και στην Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων, εξέταση εγγράφων και ενημερωτικές επισκέψεις σε τρία κράτη μέλη (Γαλλία, Λιθουανία και Κάτω Χώρες). Τα εν λόγω κράτη μέλη επιλέχθηκαν βάσει γεωγραφικών ζωνών (νότια, βόρεια και κεντρική)⁸, ώστε να αντικατοπτρίζονται οι διαφορές στις γεωργικές πρακτικές και συνθήκες, καθώς και στις προσπάθειες για τη μείωση των κινδύνων που σχετίζονται με τη χρήση ΦΠΠ (προώθησης της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, έρευνα, χρηματοδοτική στήριξη), αλλά και στον αριθμό των εγκεκριμένων ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου. Επισκεφθήκαμε την Ελβετία προκειμένου να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο μια τρίτη χώρα ενσωματώνει στις άμεσες ενισχύσεις προς τους γεωργούς προϋποθέσεις που σχετίζονται με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Εξετάσαμε 18 εθνικά σχέδια δράσης κρατών μελών⁹ σχετικά με τη μείωση των κινδύνων που συνδέονται με τη χρήση των ΦΠΠ και προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης για την περίοδο 2014-2020 όσον αφορά μέτρα σχετικά με τα ΦΠΠ και την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία και διεξαγάγαμε συνεντεύξεις με 33 γεωργούς που επιλέχθηκαν τυχαία για τους σκοπούς της κατάρτισης της δήλωσης αξιοπιστίας μας.

⁸ Το παράρτημα Ι του κανονισμού ΦΠΠ ορίζει τις γεωγραφικές ζώνες.

⁹ Τα 18 αναθεωρημένα εθνικά σχέδια δράσης που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή έως τον Ιούνιο του 2019 από τις εξής χώρες: Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Κύπρο, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Ισπανία και Σουηδία.

Παρατηρήσεις

Η ορθολογική χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων επηρεάστηκε από την αργή εκκίνηση

Τα πρώτα βήματα για τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο καθυστέρησαν

12 Η οδηγία του 2009 θεσπίζει το πλαίσιο για την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των ΦΠΠ και την προώθηση της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης εναλλακτικών προσεγγίσεων και μεθόδων χωρίς χημικά μέσα. Τα κράτη μέλη είχαν προθεσμία δύο ετών για να τη μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο¹⁰.

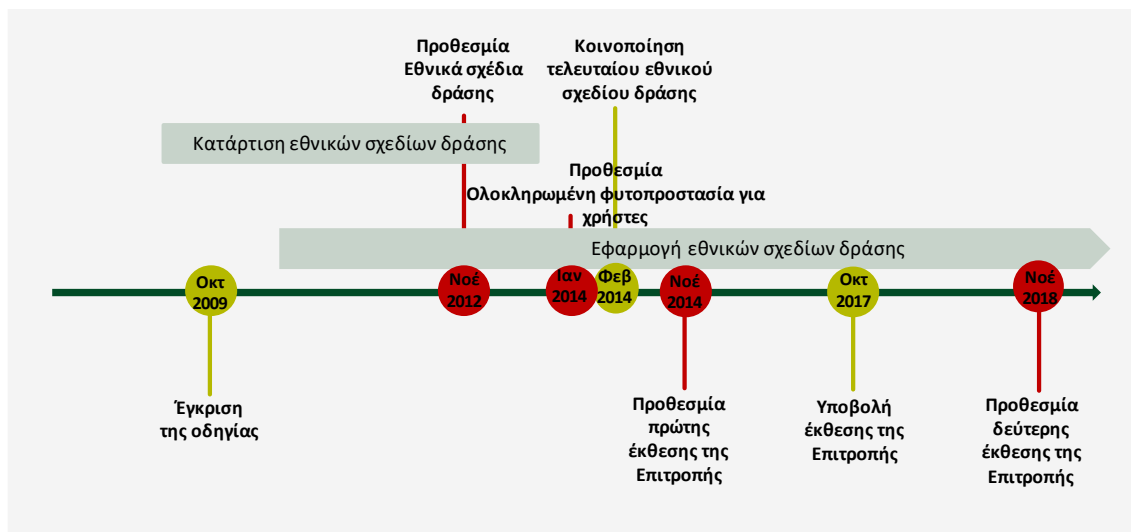
13 Η Επιτροπή επαλήθευσε την έγκαιρη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και κίνησε διαδικασίες επί παραβάσει εναντίον των δύο κρατών μελών¹¹ που, μέχρι το 2012, δεν είχαν μεταφέρει ακόμη την οδηγία. Ωστόσο, δεν έλεγξε την πληρότητα ή την ορθότητα της μεταφοράς από τα κράτη μέλη. Παραδείγματος χάριν, διαπιστώσαμε ότι, ενώ η Γαλλία έλαβε μέτρα για τη ενσωμάτωση της οδηγίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, οι απαιτήσεις για την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία δεν μεταφέρθηκαν στο γαλλικό δίκαιο.

14 Έως την 26η Νοεμβρίου 2012, τα κράτη μέλη έπρεπε να καταρτίσουν εθνικά σχέδια δράσης τα οποία θα καθόριζαν, μεταξύ άλλων, τους ποσοτικούς τους στόχους, τις τιμές-στόχο και χρονοδιαγράμματα για τη μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων από τη χρήση ΦΠΠ. Στο [γράφημα 5](#) παρουσιάζονται οι βασικοί σταθμοί και σκιαγραφείται το χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή της οδηγίας.

¹⁰ Άρθρο 23 της οδηγίας.

¹¹ Βουλγαρία και Λουξεμβούργο.

Γράφημα 5 – Προθεσμίες και χρονοδιάγραμμα βασικών σταθμών

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της οδηγίας και εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

15 Παρότι μόνο το ένα τρίτο των κρατών μελών κοινοποίησε τα εθνικά σχέδια δράσης στην Επιτροπή εμπρόθεσμα, έως τον Φεβρουάριο του 2014 τα είχαν υποβάλει όλα. Η Επιτροπή απέστειλε προειδοποιητικές επιστολές σε όλα τα κράτη μέλη, επισημαίνοντας αδυναμίες στα εθνικά σχέδια δράσης τους και προβληματικές πτυχές στην εφαρμογή της οδηγίας. Η πρώτη έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο¹², η οποία έπρεπε να είχε υποβληθεί τον Νοέμβριο του 2014, υποβλήθηκε μόλις τον Οκτώβριο του 2017.

16 Τα κράτη μέλη πρέπει να επανεξετάζουν και, εάν απαιτείται, να ενημερώνουν το εθνικό σχέδιο δράσης τους ανά πενταετία. Οι προθεσμίες για την εν λόγω επανεξέταση εξαρτώνται από τον χρόνο υποβολής του αρχικού σχεδίου τους και κυμαίνονται από το 2016 έως το 2019, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη υπέβαλαν το αρχικό εθνικό σχέδιο δράσης τους στην Επιτροπή σε διαφορετικές ημερομηνίες. Σχεδόν τα τρία τέταρτα των κρατών μελών καθυστέρησαν την επανεξέτασή τους (έντεκα εξ αυτών κατά περισσότερο από ένα έτος), με βάση τις επιμέρους προθεσμίες τους. Κατά τον χρόνο διενέργειας του ελέγχου μας, η Επιτροπή ετοίμαζε τη δεύτερη έκθεσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (η οποία έπρεπε να είχε υποβληθεί τον Νοέμβριο του 2018).

¹² Η έκθεση της Επιτροπής (COM(2017) 587 final) μπορεί να μεταφορτωθεί από τον ιστότοπό της: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en.

Η Επιτροπή έχει εντείνει τη δράση της από το 2016

17 Από το 2016, η Επιτροπή έχει εντείνει τη δράση της για την προώθηση και την επιβολή της εφαρμογής της οδηγίας. Στις πρωτοβουλίες της Επιτροπής περιλαμβάνεται η αξιολόγηση των εθνικών σχεδίων δράσης και η παρακολούθηση των ενεργειών των κρατών μελών για την εφαρμογή της οδηγίας.

18 Η Επιτροπή απέστειλε ερωτηματολόγιο στα κράτη μέλη και επισκέφθηκε έξι από αυτά για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας. Σε έκθεση επισκόπησης¹³ που δημοσίευσε συνοψίζονται τα κυριότερα ευρήματα, δίδονται παραδείγματα ορθών πρακτικών, παραδείγματος χάριν για την προστασία των υδάτων, την κατάρτιση και την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία, και προσδιορίζονται τα κύρια εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή της οδηγίας. Ορισμένα κράτη μέλη ανέφεραν δυσκολίες όσον αφορά τον έλεγχο της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας και έλλειψη οικονομικά βιώσιμων και αποτελεσματικών τεχνικών ελέγχου χωρίς χημικά μέσα ως εμπόδια που δεν τους επέτρεψαν να εφαρμόσουν την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Το 2018 η Επιτροπή μετέβη από την πραγματοποίηση διερευνητικών επισκέψεων στη διενέργεια ελέγχων συμμόρφωσης και άρχισε να διατυπώνει συστάσεις και να ζητεί τη λήψη διορθωτικών μέτρων από τα κράτη μέλη.

19 Η Επιτροπή προσκαλεί τακτικά τις αρχές των κρατών μελών σε συνεδριάσεις για να συζητήσουν την εφαρμογή της οδηγίας. Έχει εγκαινιάσει δικτυακή πύλη για την ορθολογική χρήση των ΦΠΠ, η οποία περιλαμβάνει βασικές πληροφορίες, τα εθνικά σχέδια δράσης και συνδέσμους προς τους επίσημους ιστότοπους των κρατών μελών¹⁴.

20 Σημαντικές για τη διασφάλιση της ύπαρξης εναλλακτικών μεθόδων φυτοπροστασίας και ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου για την εφαρμογή της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας είναι οι δραστηριότητες στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Η ΕΕ στηρίζει την έρευνα ώστε να διασφαλίσει τη διαθεσιμότητα οικονομικά εφικτών εναλλακτικών μεθόδων ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών. Στο πρόγραμμα έρευνας «Ορίζων 2020» της ΕΕ περιλαμβάνονται προσκλήσεις υποβολής προτάσεων έργων που αφορούν στρατηγικές, εργαλεία και τεχνολογίες για την ορθολογική διαχείριση των ζιζανίων, για εναλλακτικές λύσεις αντί της χρήσης ΦΠΠ

¹³ ΓΔ (SANTE) 2017-6291: «Έκθεση επισκόπησης σχετικά με την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων», http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=114.

¹⁴ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en.

και για την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Η ευρωπαϊκή εταιρική σύμπραξη υπέρ της καινοτομίας στη γεωργική παραγωγικότητα και αειφορία αποσκοπεί στον συνδυασμό διαφορετικών πηγών χρηματοδότησης και στη συμμετοχή γεωργών, συμβούλων, ερευνητών, γεωργικών επιχειρήσεων, μη κυβερνητικών οργανώσεων και άλλων φορέων ως εταίρων στη γεωργική καινοτομία. Το δίκτυο αυτό συνδέει μεγάλης κλίμακας έργα έρευνας και καινοτομίας που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» με μικρότερες επιχειρησιακές ομάδες οι οποίες δραστηριοποιούνται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με στόχο τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ έρευνας και πρακτικής.

Η δράση της ΕΕ δεν παρέχει επαρκή κίνητρα στους γεωργούς να εφαρμόσουν ολοκληρωμένη φυτοπροστασία

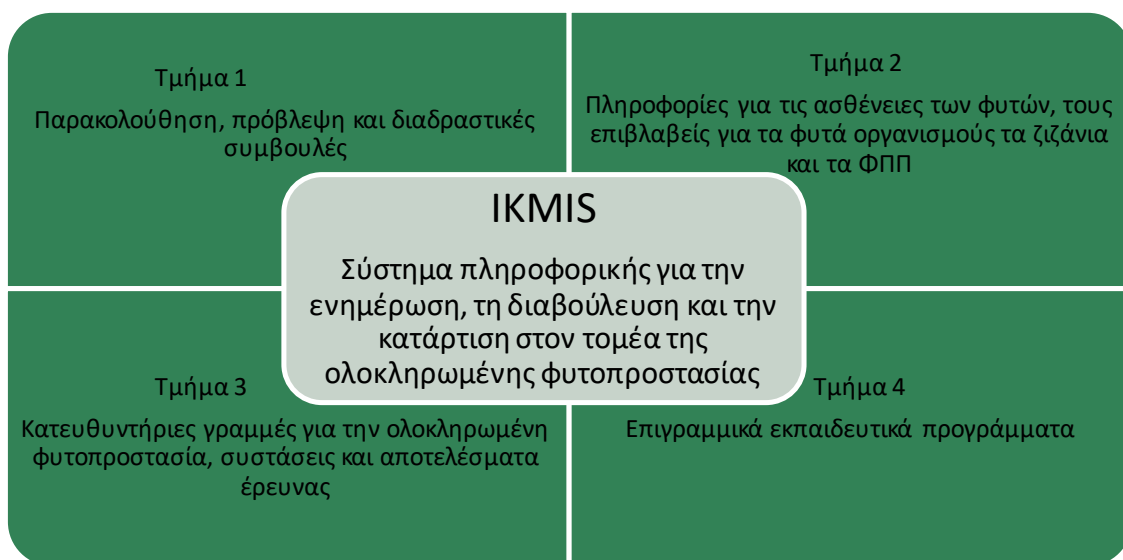
Μολονότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία, η επιβολή της εφαρμογής της δεν είναι ικανοποιητική

21 Ένα σημαντικό μέτρο για την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των ΦΠΠ είναι η ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Οι κανόνες της ΕΕ ορίζουν την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία ως ένα σύνολο οκτώ γενικών αρχών (βλέπε [παράρτημα III](#)) που αποσκοπούν στην εφαρμογή άλλων προληπτικών, φυσικών ή λιγότερο επιβλαβών μεθόδων ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών πριν την προσφυγή σε χημικά ΦΠΠ (βλέπε επίσης [γράφημα 3](#)). Η μνεία της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας στις ετικέτες των ΦΠΠ αποτελεί έναν τρόπο ενημέρωσης. Κατά τις επισκέψεις μας στα κράτη μέλη, διαπιστώσαμε μόνο ένα παράδειγμα υποδείξεων που αφορούσαν άμεσα την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία: ορισμένες ετικέτες στη Λιθουανία περιλάμβαναν οδηγίες που αποσκοπούσαν στην αποφυγή της εμφάνισης επιβλαβών οργανισμών ανθεκτικών στο οικείο ΦΠΠ.

22 Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει δράση για την προώθηση και τη διάδοση γνώσεων σχετικά με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Όλα τα εθνικά σχέδια δράσης που εξετάσαμε περιλάμβαναν πληροφορίες σχετικά με δραστηριότητες κατάρτισης, την ανταλλαγή γνώσεων και εργαλεία για την παρακολούθηση των επιβλαβών οργανισμών και τη λήψη αποφάσεων. Παραδείγματος χάριν, τα συστήματα παρακολούθησης και έγκαιρης προειδοποίησης για επιβλαβείς οργανισμούς αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, καθώς βοηθούν τους γεωργούς να εφαρμόζουν προληπτικά και πιο στοχευμένα μέτρα ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι τα περισσότερα (24) κράτη μέλη είχαν θεσπίσει συστήματα για την πρόβλεψη, την

προειδοποίηση και την έγκαιρη διάγνωση για τον έλεγχο επιβλαβών οργανισμών και ασθενειών, χρηματοδοτούμενα με δημόσιους πόρους. Παραδείγματος χάριν, η Λιθουανία ανέπτυξε διαδραστικό σύστημα πληροφορικής το οποίο συνδυάζει διάφορες πτυχές στήριξης των χρηστών ΦΠΠ κατά την εφαρμογή μέτρων ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας (βλέπε [γράφημα 6](#)).

Γράφημα 6 – Το σύστημα πληροφορικής της Λιθουανίας που υποστηρίζει την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία και την προστασία των καλλιεργειών

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του λιθουανικού συστήματος IKMIS.

23 Δυνάμει των κανόνων της ΕΕ, οι χρήστες ΦΠΠ οφείλουν να εφαρμόζουν τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας¹⁵, τα δε κράτη μέλη όφειλαν να περιγράψουν στο εθνικό σχέδιο δράσης τους με ποιον τρόπο θα διασφάλιζαν ότι όλοι οι επαγγελματίες χρήστες¹⁶ θα εφαρμόζαν τις αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας έως τον Ιανουάριο του 2014¹⁷. Η Επιτροπή διαπίστωσε ελλείψεις όσον αφορά τη διασφάλιση της εφαρμογής της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας στα αρχικά εθνικά σχέδια δράσης και, στην έκθεσή της του 2017 προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (βλέπε σημείο [15](#)), επισήμαινε ότι τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν κριτήρια προκειμένου να αξιολογούν την εφαρμογή της

¹⁵ Το άρθρο 55 του κανονισμού ΦΠΠ ορίζει ότι η χρήση ΦΠΠ πρέπει να συνάδει με την οδηγία και, ιδίως, με τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας που αναφέρονται στο άρθρο 14 και στο παράρτημα III της οδηγίας.

¹⁶ Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει ως «επαγγελματία χρήστη» κάθε πρόσωπο που χρησιμοποιεί φυτοφάρμακα στο πλαίσιο των επαγγελματικών του δραστηριοτήτων.

¹⁷ Άρθρο 14, παράγραφος 4, της οδηγίας.

ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας από μέρους των γεωργών. Από την ανασκόπησή μας προέκυψε ότι τα περισσότερα (12 από τα 18) από τα αναθεωρημένα εθνικά σχέδια δράσης δεν περιέγραφαν τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι όλοι οι επαγγελματίες χρήστες εφαρμόζουν τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας.

24 Το 2009 η Επιτροπή ανέθεσε σε εξωτερικό ανάδοχο την εκπόνηση εγγράφου καθοδήγησης¹⁸ με στόχο την κατάρτιση αρχών ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Σκοπός του εγγράφου ήταν να βοηθήσει τα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία στα εθνικά σχέδια δράσης τους και να παράσχει οδηγίες για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης. Ωστόσο, τα εθνικά σχέδια δράσης επικεντρώνονταν κυρίως σε δραστηριότητες κατάρτισης, παροχής συμβουλών και ευαισθητοποίησης προκειμένου να ενισχυθεί η ενημέρωση σχετικά με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Δεν καθόριζαν ειδικές απαιτήσεις που να μετουσιώνουν τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας σε δράσεις που θα μπορούσαν να ελέγχονται στην πράξη.

25 Οι επαγγελματίες χρήστες ΦΠΠ πρέπει να τηρούν αρχεία των προϊόντων που χρησιμοποιούν για τουλάχιστον τρία χρόνια¹⁹. Βάσει της υπ' αριθ. 8 αρχής της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, οφείλουν να ελέγχουν την επιτυχία των μέτρων φυτοπροστασίας που εφαρμόζουν με βάση καταγεγραμμένα στοιχεία για τη χρήση ΦΠΠ και την παρακολούθηση των επιβλαβών οργανισμών. Δεν υπάρχει απαίτηση της ΕΕ όσον αφορά την τήρηση αρχείων από τους χρήστες για άλλες ενέργειες ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Η δε Επιτροπή ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να εισαγάγουν τέτοιου είδους υποχρεώσεις στην εθνική νομοθεσία, αλλά μόνο μερικά κράτη μέλη το έχουν πράξει (βλέπε παράδειγμα στο [πλαίσιο 1](#)).

¹⁸ Σχέδιο εγγράφου καθοδήγησης για τη θέσπιση αρχών ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας (07.0307/2008/504015/ETU/B3).

¹⁹ Άρθρο 67 του κανονισμού ΦΠΠ.

Πλαίσιο 1

Οι ιρλανδοί γεωργοί τηρούν αρχεία σχετικά με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία

Στην Ιρλανδία, όλοι οι επαγγελματίες χρήστες οφείλουν να τηρούν αρχεία ώστε να αποδεικνύουν την εφαρμογή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας²⁰. Οι γεωργοί καταγράφουν τον λόγο χρήσης ΦΠΠ, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών π.χ. σχετικά με τον τύπο του εμφανισθέντος επιβλαβούς οργανισμού, τα προληπτικά μέτρα που ελήφθησαν, τη διαχείριση της ανθεκτικότητας, τα ισχύοντα κατώτατα όρια και τις ζημίες στις καλλιέργειες.

26 Η Επιτροπή επισήμανε την επιβολή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας ως αδυναμία κατά τους ελέγχους των κρατών μελών το 2018 και 2019. Οι περισσότεροι (27 από τους 33) από τους γεωργούς με τους οποίους διεξαγάγαμε συνεντεύξεις δήλωσαν ότι ήταν εξοικειωμένοι με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία και ότι εφαρμόζαν τις αρχές στις εκμεταλλεύσεις τους, γεγονός που αποδεικνύει σημαντική επίγνωση της έννοιας από τους γεωργούς. Ωστόσο, τα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις δεν μπορούσαν να επιβεβαιώσουν το ποσοστό των χρηστών που συμμορφώνονται με τις αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, ούτε και ελέγχουν το ζήτημα αυτό κατά τις επιθεωρήσεις. Η αξιολόγηση της συμμόρφωσης απαιτεί εμπειρογνώσια και εμφανίζει δυσκολίες διότι εξαρτάται από την καλλιέργεια, τον τύπο του εδάφους, το μέγεθος της εκμετάλλευσης και εξωτερικούς παράγοντες όπως ο καιρός και ο τύπος των επιβλαβών οργανισμών.

27 Τα κράτη μέλη οφείλουν να καθορίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης των κανόνων περί ΦΠΠ. Από τα τρία κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις, μόνον οι Κάτω Χώρες είχαν θεσπίσει κυρώσεις σε σχέση με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Ούτε οι έλεγχοι της Επιτροπής ούτε οι επισκέψεις μας στα κράτη μέλη ανέδειξαν θετικά παραδείγματα διενέργειας ελέγχων ώστε να διαπιστώνεται εάν οι γεωργοί εφαρμόζουν τις αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Στο [πλαίσιο 2](#) παρουσιάζονται παραδείγματα από τα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη.

²⁰ Άρθρο 14 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 155 του 2012. Κανονισμοί των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του 2012 (ορθολογική χρήση φυτοφαρμάκων).

Πλαίσιο 2

Λίγα είναι τα κράτη μέλη που ελέγχουν την εφαρμογή των αρχών της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας

Στη Γαλλία, οι επιθεωρήσεις των ΦΠΠ καλύπτουν τη χρήση μεθόδων και εργαλείων παρακολούθησης και κατά πόσον οι γεωργοί χρησιμοποιούν βιολογικά ΦΠΠ και μεθόδους που αποσκοπούν στη μείωση της χρήσης χημικών ΦΠΠ, όμως δεν προβλέπονται κυρώσεις για τις σχετικές περιπτώσεις μη συμμόρφωσης.

Στη Λιθουανία, οι επιθεωρητές συμπληρώνουν ερωτηματολόγιο για την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία, με στόχο τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις γνώσεις των γεωργών και την εφαρμογή της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας στην πράξη από αυτούς. Οι επιθεωρητές επαληθεύουν, όπου είναι δυνατόν, τις απαντήσεις με δικαιολογητικά και άλλα αποδεικτικά στοιχεία. Ωστόσο, δεν αξιολογούν την τήρηση των αρχών της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας και, ως εκ τούτου, δεν εντοπίζουν παραβιάσεις των απαιτήσεων της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας ούτε επιβάλλουν κυρώσεις.

Στις Κάτω Χώρες, οι επιθεωρητές ελέγχουν εάν οι χρήστες ΦΠΠ καταγράφουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία σε «πρόγραμμα φυτοπροστατευτικής παρακολούθησης», σε όποια μορφή επιλέξουν. Ωστόσο, οι επιθεωρητές δεν επαληθεύουν το περιεχόμενο ελέγχοντας τα δικαιολογητικά. Οι ολλανδικοί κανόνες προβλέπουν πρόστιμα για τη μη συμπλήρωση του προγράμματος φυτοπροστατευτικής παρακολούθησης, όμως στην πράξη οι αρχές δεν επέβαλαν κανένα πρόστιμο το 2017, παρά το γεγονός ότι είχαν διαπιστώσει ότι το 20 % των χρηστών που έλεγξαν δεν συμμορφώνονταν.

Η κοινή γεωργική πολιτική συμβάλλει ελάχιστα στην επιβολή της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας

28 Σε επίπεδο Επιτροπής, αρμόδια για την κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) είναι η Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης. Η ΚΓΠ περιλαμβάνει μέσα που μπορούν να στηρίξουν την ορθολογική χρήση ΦΠΠ από τους γεωργούς. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

- ο τα κράτη μέλη πρέπει να καθιερώσουν συστήματα παροχής γεωργικών συμβουλών, μεταξύ άλλων όσον αφορά την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία·
- ο όσοι γεωργοί έχουν στην κατοχή τους πάνω από 15 εκτάρια καλλιεργήσιμης γης και εισπράττουν άμεσες ενισχύσεις θα πρέπει να διατηρούν περιοχές οικολογικής εστίασης στο 5 % της καλλιεργήσιμης γης και, από το 2018, δεν μπορούν να χρησιμοποιούν ΦΠΠ στις περιοχές αυτές, και

- ο ειδικά προγράμματα στον τομέα των οπωροκηπευτικών προωθούν την υιοθέτηση της ολοκληρωμένης προστασίας.

29 Επιπλέον, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν τα μέτρα της ΚΓΠ που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης με στόχο την προώθηση της ορθολογικής χρήσης των ΦΠΠ και της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται γεωργοπεριβαλλοντικές και κλιματικές δεσμεύσεις, βάσει των οποίων τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν ενισχύσεις για τη διαχείριση των εισροών (ΦΠΠ ή/και λιπασμάτων) και τις ορθολογικές γεωργικές πρακτικές στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης γεωργίας. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν την ΚΓΠ για τη στήριξη της βιολογικής γεωργίας, η οποία αναφέρεται στην οδηγία ως ένα είδος «διαχείρισης των επιβλαβών οργανισμών με χαμηλές εισροές γεωργικών φαρμάκων»²¹. Η έκταση υπό βιολογική καλλιέργεια αντιπροσωπεύει το 7 % της συνολικής γεωργικής γης στην ΕΕ²². Άλλο συναφές μέτρο είναι η υποστήριξη επενδύσεων, παραδείγματος χάριν σε εξοπλισμό γεωργίας ακριβείας. Τα κράτη μέλη σχεδιάζουν ειδικά μέτρα στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης.

30 Οι περισσότερες ενισχύσεις της ΚΓΠ υπόκεινται σε υποχρεώσεις «πολλαπλής συμμόρφωσης»²³. Το καθεστώς της πολλαπλής συμμόρφωσης είναι ένας μηχανισμός που συνδέει τις ενισχύσεις στο πλαίσιο της ΚΓΠ με τη συμμόρφωση των γεωργών με βασικά πρότυπα που αφορούν το περιβάλλον, την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία των ζώων και των φυτών και την καλή μεταχείριση των ζώων, καθώς και με την απαίτηση για τη διατήρηση της γης σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση. Η σύνδεση των ενισχύσεων της ΚΓΠ με νομικές απαιτήσεις μπορεί να συμβάλει στην επιβολή των εν λόγω κανόνων.

²¹ Το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας αναφέρεται στη βιολογική καλλιέργεια σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 2007, για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων.

²² Το 2017, με βάση τα στατιστικά στοιχεία της Eurostat που είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Organic_farming_statistics.

²³ Για την περίοδο 2014-2020, οι κανόνες σχετικά με τις απαιτήσεις πολλαπλής συμμόρφωσης ορίζονται στο άρθρο 93 και στο παράρτημα II του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής.

31 Τα κράτη μέλη πρέπει να ελέγχουν την τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμόρφωσης και να πραγματοποιούν επιτόπιες επισκέψεις τουλάχιστον στο 1 % των γεωργών που λαμβάνουν ενισχύσεις στο πλαίσιο της ΚΓΠ. Η πολλαπλή συμμόρφωση δεν σημαίνει ότι οι ενισχύσεις της ΚΓΠ εξαρτώνται από την τήρηση των βασικών αυτών προτύπων, ωστόσο τα κράτη μέλη επιβάλλουν διοικητικές κυρώσεις στους δικαιούχους που δεν συμμορφώνονται. Οι διοικητικές κυρώσεις είναι επί της ουσίας μειώσεις, που δεν υπερβαίνουν το 5 % για παραβιάσεις λόγω αμέλειας. Οι κατ' εξακολούθηση παραβιάσεις μπορεί να οδηγήσουν στην επιβολή επαχθέστερων κυρώσεων και, εάν η μη συμμόρφωση είναι σκόπιμη, η μείωση μπορεί να φθάνει ή να υπερβαίνει το 20 %²⁴.

32 Στο πλαίσιο της πολλαπλής συμμόρφωσης για την ΚΓΠ της περιόδου 2014-2020, οι χρήστες ΦΠΠ οφείλουν να συμμορφώνονται με τους όρους που καθορίζονται στις ετικέτες και να λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές συνθήκες²⁵, το σύστημα αυτό δεν ενσωματώνει όμως τις διατάξεις της οδηγίας και μεταξύ άλλων την εφαρμογή των αρχών της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Άλλες απαιτήσεις πολλαπλής συμμόρφωσης, όπως οι λωρίδες προστασίας και η προστασία των υπογείων υδάτων, είναι επίσης σημαντικές για την ορθολογική χρήση των ΦΠΠ. Συγκριτικά, για να λάβουν άμεσες ενισχύσεις στην Ελβετία, οι γεωργοί πρέπει να επιδεικνύουν συμμόρφωση με τις απαιτήσεις «οικολογικών επιδόσεων»²⁶ που είναι παρόμοιες με τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας που ορίζονται στην οδηγία. Στο πλαίσιο των επιθεωρήσεών τους, οι ελβετικές αρχές εξακριβώνουν την τήρηση των απαιτήσεων σχετικά με την προστασία του εδάφους και την προώθηση της βιοποικιλότητας, τη θέσπιση και καταγραφή των κατώτατων ορίων επιβλαβών οργανισμών, καθώς και με την κατάλληλη επιλογή ΦΠΠ και την αιτιολόγηση της χρήσης τους, και για τους γεωργούς με πάνω από τρία εκτάρια καλλιεργήσιμης γης, την αμειψισπορά.

²⁴ Άρθρα 91, 96 και 99 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής.

²⁵ Κανονιστική απαίτηση διαχείρισης αριθ. 10 για τα Φυτοπροστατευτικά Προϊόντα: Άρθρο 55, πρώτο και δεύτερο εδάφιο του κανονισμού ΦΠΠ.

²⁶ Προβλέπεται στα άρθρα 11-25 του ελβετικού διατάγματος για τις άμεσες ενισχύσεις (Ordonnance sur les paiements directs versés dans l'agriculture (Ordonnance sur les paiements directs, OPD, RS 910.13) της 23ης Οκτωβρίου 2013).

33 Στην αιτιολογική σκέψη 35 του κανονισμού ΦΠΠ ορίζεται ότι οι αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στην πολλαπλή συμμόρφωση. Στην αρχή της περιόδου 2014-2020 της ΚΓΠ, ο νομοθέτης²⁷ κάλεσε την Επιτροπή, όταν όλα τα κράτη μέλη θα είχαν μεταφέρει την οδηγία στο εθνικό δίκαιο και θα είχαν προσδιοριστεί οι υποχρεώσεις που ισχύουν άμεσα για τους γεωργούς, να προτείνει τροποποίηση των κανόνων της ΚΓΠ ώστε να συμπεριληφθούν τα σχετικά μέρη της οδηγίας στην πολλαπλή συμμόρφωση. Η Επιτροπή δεν υπέβαλε τέτοια πρόταση για την ΚΓΠ της περιόδου 2014-2020.

34 Η πρόταση της Επιτροπής για την περίοδο μετά το 2020 επεκτείνει τη συσχέτιση μεταξύ ενισχύσεων στο πλαίσιο της ΚΓΠ και των κανονιστικών απαιτήσεων («σύστημα προϋποθέσεων»²⁸) σχετικά με τα ΦΠΠ. Καλύπτει εν μέρει την ορθολογική χρήση, όμως δεν ενσωματώνει τις αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Η νέα κανονιστική απαίτηση διαχείρισης αριθ. 13 αναφέρεται στην οδηγία και, σε ό,τι αφορά τα ΦΠΠ, καλύπτει τη θέσπιση συστημάτων πιστοποίησης, την επιθεώρηση του εξοπλισμού, τους περιορισμούς της χρήσης γεωργικών φαρμάκων σε προστατευόμενες περιοχές και τον χειρισμό και την αποθήκευση. Η προτεινόμενη «καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση» αριθ. 8 απαιτεί αμειψισπορά για τη διατήρηση του δυναμικού του εδάφους.

35 Το προτεινόμενο «σύστημα προϋποθέσεων», όπως και ο τρέχων μηχανισμός «πολλαπλής συμμόρφωσης», δεν σημαίνει ότι οι ενισχύσεις της ΚΓΠ εξαρτώνται από την τήρηση των εν λόγω κανόνων. Σημαίνει μάλλον ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν διοικητικές κυρώσεις στους δικαιούχους που δεν πληρούν τις εν λόγω απαιτήσεις. Η σύνδεση των ενισχύσεων της ΚΓΠ με την εφαρμογή της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας μπορεί να συμβάλει στη διασφάλιση της εφαρμογής της στην πράξη από τους γεωργούς.

²⁷ Κοινή δήλωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πολλαπλή συμμόρφωση, που επισυνάπτεται στον κανονισμό αριθ. 1306/2013.

²⁸ Άρθρο 11 και παράρτημα III της πρότασης κανονισμού για στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ (COM(2018) 392).

Οι μέθοδοι χωρίς χημικά μέσα εξελίσσονται, όμως ο αριθμός των ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου είναι χαμηλός

36 Δίδεται αυξημένη έμφαση στις μεθόδους χωρίς χημικά μέσα και πολλά κράτη μέλη προωθούν έννοιες όπως ο βιολογικός έλεγχος (Γαλλία) και τα βιολογικά παρασιτοκτόνα (Κάτω Χώρες). Η οδηγία αναφέρει ότι η ολοκληρωμένη φυτοπροστασία «προάγει τους φυσικούς μηχανισμούς ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών»²⁹, οι δε αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας υποδεικνύουν ότι οι βιολογικές μέθοδοι πρέπει να προτιμώνται έναντι των μεθόδων με χημικά μέσα³⁰. Όποτε είναι δυνατόν, πρέπει να δίδεται προτεραιότητα σε μεθόδους χωρίς χημικά μέσα³¹, οι οποίες ορίζονται ως εναλλακτικές μέθοδοι, συμπεριλαμβανομένων των βιολογικών μεθόδων ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών³². Η νομοθεσία της ΕΕ αναφέρεται επίσης σε βιολογικά προϊόντα³³, όμως δεν συμπεριλαμβάνει ορισμό της βιολογικής καταπολέμησης των επιβλαβών οργανισμών ή των βιολογικών προϊόντων.

37 Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνεται η ΕΕ την έννοια των ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου περιστρέφεται γύρω από τον κίνδυνο, όμως η φύση της δραστικής ουσίας είναι καθοριστική στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης. Παραδείγματος χάριν, για την αξιολόγηση των μικροοργανισμών απαιτούνται διαφορετικά δεδομένα από αυτά που απαιτούνται για την αξιολόγηση χημικών ουσιών. Στους κανόνες της ΕΕ περιλαμβάνονται ξεχωριστές απαιτήσεις δεδομένων και αρχές αξιολόγησης για τους μικροοργανισμούς³⁴, η δε Επιτροπή συγκρότησε ομάδα εργασίας για την εκτίμηση των απαιτήσεων δεδομένων και των αρχών αξιολόγησης με σκοπό την επικαιροποίησή τους.

²⁹ Άρθρο 3, παράγραφος 6, της οδηγίας.

³⁰ Αρχή αριθ. 4 των γενικών αρχών της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας (βλέπε [παράρτημα III](#)).

³¹ Άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας.

³² Άρθρο 3, παράγραφος 8, της οδηγίας.

³³ Π.χ. το άρθρο 77 του κανονισμού ΦΠΠ ορίζει ότι η Επιτροπή μπορεί να εγκρίνει έγγραφα κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με το περιεχόμενο της εφαρμογής όσον αφορά τους μικροοργανισμούς, τις φερομόνες και τα βιολογικά προϊόντα.

³⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 283/2013 της Επιτροπής, της 1ης Μαρτίου 2013, για τον καθορισμό των απαιτήσεων υποβολής στοιχείων για τις δραστικές ουσίες και κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 284/2013 της Επιτροπής, της 1ης Μαρτίου 2013, για τον καθορισμό των απαιτήσεων υποβολής στοιχείων για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.

38 Ενώ τα περισσότερα ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου περιέχουν μικροοργανισμούς, πολλά «βιολογικά» ΦΠΠ δεν ταξινομούνται ως χαμηλού κινδύνου. Παραδείγματος χάριν, στη Γαλλία, έως τον Ιούνιο του 2019, 481 ΦΠΠ είχαν εγκριθεί ως μέσα βιολογικού ελέγχου και 23 ως χαμηλού κινδύνου. Αυτό οφείλεται μεταξύ άλλων στο ότι πολλά από τα ΦΠΠ βιολογικού ελέγχου περιλαμβάνουν δραστικές ουσίες που είχαν εγκριθεί πριν από την εισαγωγή της έννοιας του χαμηλού κινδύνου στη νομοθεσία της ΕΕ³⁵, όμως η διαδικασία έγκρισης δείχνει επίσης ότι δεν πληρούν όλες οι μη χημικές δραστικές ουσίες τα κριτήρια χαμηλού κινδύνου.

39 Έως τον Σεπτέμβριο του 2019, 487³⁶ δραστικές ουσίες είχαν εγκριθεί για χρήση σε ΦΠΠ στην ΕΕ, όμως μόνο 16 (3 %) από αυτές είχαν εγκριθεί ως χαμηλού κινδύνου. Από τις εγκεκριμένες δραστικές ουσίες, η Επιτροπή προσδιόρισε 57 ως δυνητικά χαμηλού κινδύνου³⁷ και απέδωσε προτεραιότητα στην ανανέωσή τους σε σχέση με την ανανέωση άλλων δραστικών ουσιών³⁸. Η Επιτροπή και πολλά κράτη μέλη προωθούν ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου. Ωστόσο, στη Γαλλία, τα εν λόγω μέτρα προώθησης (π.χ. απαλλαγή από την απαγόρευση εμπορικής διαφήμισης) απευθύνονται μάλλον στον βιολογικό έλεγχο παρά στα ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου. Ορισμένοι από τους γεωργούς (14 από τους 33) με τους οποίους διεξαγάγαμε συνεντεύξεις είχαν ακουστά τα ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου, κανείς τους όμως δεν τα είχε χρησιμοποιήσει. Αντίθετα, όλοι οι ερωτηθέντες γεωργοί γνώριζαν (ή χρησιμοποιούσαν) βιολογικές, φυσικές (μηχανικές) ή άλλες μεθόδους ελέγχου επιβλαβών οργανισμών χωρίς χημικά μέσα.

40 Δεν έχουν εγκριθεί ως χαμηλού κινδύνου όλα τα ΦΠΠ που βασίζονται στις 16 δραστικές ουσίες χαμηλού κινδύνου. Αυτό οφείλεται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι, εκτός από τις δραστικές ουσίες, τα ΦΠΠ περιέχουν και άλλα συστατικά, γνωστά ως «βοηθητικές ουσίες». Για να εγκριθεί ένα ΦΠΠ ως χαμηλού κινδύνου, όλες οι βοηθητικές ουσίες πρέπει να μην είναι «ανησυχητικές». Ένας άλλος λόγος είναι ότι ορισμένα ΦΠΠ υπόκεινται σε «ειδικά μέτρα άμβλυνσης»³⁹, τα οποία κρίνονται αναγκαία σε εκτίμηση επικινδυνότητας. Τα μέτρα άμβλυνσης του κινδύνου αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση της ανθρώπινης και περιβαλλοντικής έκθεσης σε

³⁵ Η έννοια του χαμηλού κινδύνου εισήχθη με τον κανονισμό ΦΠΠ και η πρώτη έγκριση δραστικής ουσίας ως χαμηλού κινδύνου έλαβε χώρα το 2015.

³⁶ Βάση δεδομένων για τα φυτοφάρμακα της ΕΕ, τηλεφόρτωση στις 9 Σεπτεμβρίου 2019.

³⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με κατάλογο δραστικών ουσιών δυνητικά χαμηλού κινδύνου που εγκρίνονται για χρήση στη φυτοπροστασία (2018/C 265/02).

³⁸ Πρόγραμμα ανανέωσης AIR IV.

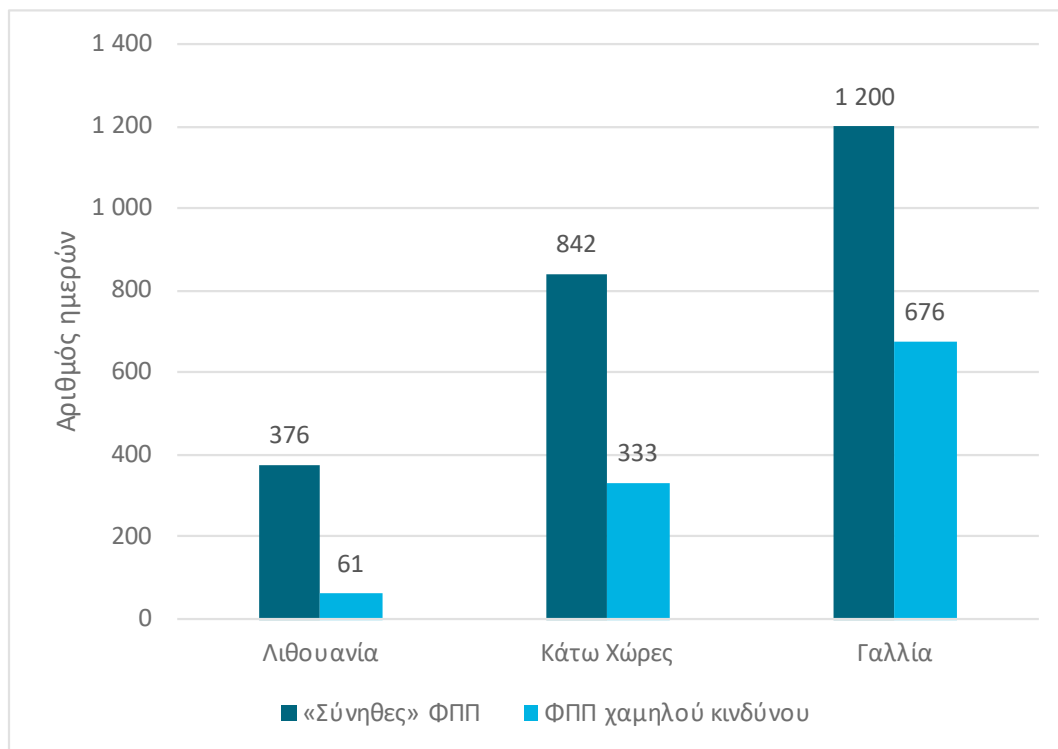
³⁹ Άρθρο 47 του κανονισμού ΦΠΠ.

ένα ΦΠΠ και συνίστανται, παραδείγματος χάριν, στη χρήση προστατευτικού εξοπλισμού όπως γαντιών ή στην τήρηση αψέκαστης ζώνης προστασίας. «Γενικά μέτρα άμβλυνσης του κινδύνου» είναι όσα θεωρούνται κανονικά μέτρα προφύλαξης και δεν παρεμποδίζουν την έγκριση ΦΠΠ ως χαμηλού κινδύνου.

41 Από τις ελεγκτικές εργασίες μας προκύπτει ότι, μερικές φορές, τα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήσαμε επίσκεψη αξιολογούν διαφορετικά τα μέτρα άμβλυνσης. Παραδείγματος χάριν, στις Κάτω Χώρες, δύο ΦΠΠ που περιείχαν τη χαμηλού κινδύνου δραστική ουσία φωσφορικό σίδηρο δεν εγκρίθηκαν ως χαμηλού κινδύνου, διότι θεωρήθηκε απαραίτητη η χρήση προστατευτικών γαντιών. Οι ολλανδικές αρχές θεώρησαν ότι πρόκειται για ειδικό μέτρο άμβλυνσης. Η Γαλλία και η Λιθουανία έχουν εγκρίνει και τα δύο ΦΠΠ ως χαμηλού κινδύνου. Οι απαιτήσεις σήμανσης περιλαμβάνουν τη χρήση προστατευτικών γαντιών, όμως, σύμφωνα με τις αρχές των κρατών μελών, αυτό θεωρείται συνήθης προφύλαξη. Οι κανόνες της ΕΕ δεν ορίζουν τι θεωρείται «ειδικό μέτρο άμβλυνσης» (σε αντίθεση με το «γενικό μέτρο άμβλυνσης»), ούτε υπάρχει καθοδήγηση επί του θέματος.

42 Οι ενωσιακοί κανόνες προβλέπουν ταχύτερο χρονοδιάγραμμα για την έγκριση των ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου. Τα δεδομένα από τα τρία κράτη μέλη όπου πραγματοποιήθηκε επίσκεψη δείχνουν ότι η έγκριση των ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου είναι ταχύτερη από την έγκριση των «συνήθων» ΦΠΠ (βλέπε [γράφημα 7](#)).

Γράφημα 7 – Μέση διάρκεια της διαδικασίας έγκρισης 2015-2018

Σημ.: Ο αριθμός αυτός ημερών αντικατοπτρίζει τον χρόνο που μεσολαβεί κατά μέσο όρο μεταξύ της ημερομηνίας αίτησης και της ημερομηνίας έγκρισης. Δεν αποτυπώνει την τήρηση των νόμιμων προθεσμιών, δεδομένου ότι ορισμένες δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της έγκρισης εξαιρούνται από αυτές τις προθεσμίες. Τα δεδομένα για τα «συνήθη» ΦΠΠ βασίζονται σε διαδικασίες έγκρισης ανά ζώνη, για τις οποίες αρμόδιο ήταν το κράτος μέλος («κράτος μέλος-εισηγητής»).

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων των κρατών μελών για την περίοδο 2015-2018.

43 Για να βοηθήσει τους γεωργούς όσον αφορά την πρόσβαση σε ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου και να προωθήσει την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία, το Συμβούλιο ενέκρινε το 2016 «σχέδιο υλοποίησης για την αύξηση της διαθεσιμότητας φυτοπροστατευτικών προϊόντων χαμηλού κινδύνου και την επίσπευση της εφαρμογής της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας στα κράτη μέλη». Το σχέδιο ορίζει 40 δράσεις για την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τους εξωτερικούς ενδιαφερόμενους φορείς. Οι δράσεις για τα ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου επικεντρώθηκαν στην επιτάχυνση της διαδικασίας έγκρισης, στην εξέταση του ενδεχομένου μείωσης των τελών και στην παροχή καθοδήγησης. Η ομάδα εμπειρογνομόνων για την ορθολογική προστασία των φυτών παρουσίασε σε έκθεση προόδου την κατάσταση των ενεργειών που έχουν αναληφθεί⁴⁰. Το σχέδιο εφαρμογής έχει αυξήσει την ευαισθητοποίηση των κρατών

⁴⁰ Έκθεση προόδου αναφορικά με το σχέδιο εφαρμογής για να αυξηθεί η διαθεσιμότητα φυτοπροστατευτικών προϊόντων χαμηλού κινδύνου και να επιταχυνθεί η εφαρμογή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας στα κράτη μέλη, Μάρτιος 2019.

μελών, της Επιτροπής και των ενδιαφερομένων μερών σχετικά με την έννοια του χαμηλού κινδύνου, όμως ο αριθμός των ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου παραμένει μικρός.

Η Επιτροπή ξεκίνησε μόλις το 2019 τον υπολογισμό των δεικτών κινδύνου που εφαρμόζονται σε επίπεδο ΕΕ για τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων

Τα κράτη μέλη παρακολουθούν τις δραστικές ουσίες στα ύδατα, δεν υπάρχουν όμως δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ για τη χρήση των ΦΠΠ

44 Η περιβαλλοντική παρακολούθηση είναι απαραίτητη ώστε να επιβεβαιώνεται ότι η χρήση ΦΠΠ δεν οδηγεί σε μη αποδεκτές συνέπειες ή κινδύνους για το περιβάλλον. Στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής παρακολούθησης προβλέπεται σύστημα προειδοποίησης, ενώ λειτουργεί συμπληρωματικά προς την εκτίμηση επικινδυνότητας που διενεργείται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας έγκρισης⁴¹.

45 Τα κράτη μέλη μπορεί να απαιτούν από τους παραγωγούς ΦΠΠ να παρακολουθούν τις επιπτώσεις των εγκεκριμένων ΦΠΠ⁴². Η Επιτροπή δεν διαθέτει γενική εικόνα της εν λόγω παρακολούθησης. Στην πράξη, τα κράτη μέλη διεξάγουν την περιβαλλοντική παρακολούθηση κυρίως βάσει άλλης νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων της ΕΕ για την παρακολούθηση των υδάτων⁴³. Τα κράτη μέλη οφείλουν να παρακολουθούν διάφορες δραστικές ουσίες και τα σχετικά υπολείμματα στο έδαφος, το υπέδαφος και το πόσιμο νερό.

⁴¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής της 10.10.2017. Guidance on monitoring and surveying of impacts of pesticide use on human health and the environment under Article 7(3) of Directive 2009/128/EC establishing a framework for Community action to achieve the sustainable use of pesticides (referred to as the Sustainable Use Directive).

⁴² Άρθρο 67, παράγραφος 2, του κανονισμού ΦΠΠ.

⁴³ Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων· οδηγία 2008/105/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος στον τομέα της πολιτικής των υδάτων· οδηγία 2006/118/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση· και οδηγία 98/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Νοεμβρίου 1998, σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης.

46 Όσον αφορά τα επιφανειακά ύδατα, η ΕΕ ορίζει τις ουσίες που θα πρέπει να παρακολουθούν τα κράτη μέλη: 36 από αυτές είναι δραστικές ουσίες, εκ των οποίων δέκα έχουν εγκριθεί για χρήση σε ΦΠΠ⁴⁴. Τα κράτη μέλη οφείλουν να παρακολουθούν επιπρόσθετες ουσίες, πέραν των όσων καθορίζονται από τη νομοθεσία της ΕΕ, εφόσον εκλύονται σε σημαντικές ποσότητες. Παραδείγματος χάριν, οι Κάτω Χώρες διαθέτουν ένα εκτεταμένο σύστημα παρακολούθησης των υδάτων και συμπληρώνουν την παρακολούθηση των ουσιών που ορίζονται από την ΕΕ, με επιπλέον 16 δραστικές ουσίες που θεωρούνται προβληματικές στα επιφανειακά ύδατα της χώρας (12 εκ των οποίων είναι σήμερα εγκεκριμένες για χρήση σε ΦΠΠ στην ΕΕ).

47 Οι κανόνες της ΕΕ δεν ορίζουν δραστικές ουσίες για παρακολούθηση στο έδαφος⁴⁵. Ωστόσο, η Επιτροπή συγκέντρωσε πρόσφατα δείγματα εδάφους στο πλαίσιο έρευνας για τη χρήση γης. Το Κοινό Κέντρο Ερευνών πρόκειται να αναλύσει αυτά τα δείγματα⁴⁶.

⁴⁴ Για 29 από αυτές τις ουσίες, τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να πληρούν τα πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος που καθορίζονται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2008/105/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/39/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Αυγούστου 2013, όσον αφορά τις ουσίες προτεραιότητας στον τομέα της πολιτικής των υδάτων. Οι υπόλοιπες επτά ουσίες ορίζονται στο παράρτημα της εκτελεστικής απόφασης (ΕΕ) αριθ. 2018/840 της Επιτροπής, της 5ης Ιουνίου 2018, για την κατάρτιση καταλόγου επιτήρησης ουσιών για παρακολούθηση σε επίπεδο Ένωσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (κατάλογος επιτήρησης).

⁴⁵ Η οδηγία 86/278/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και ιδίως του εδάφους κατά τη χρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία (άρθρα 5 και 9 και παράρτημα ΙΑ και ΙΙΒ) προσδιορίζει την παρακολούθηση βαρέων μετάλλων, περιλαμβανομένου του χαλκού. Αρκετές δραστικές ουσίες στα ΦΠΠ περιέχουν χαλκό.

⁴⁶ LUCAS 2018· τα αποτελέσματα της ανάλυσης εδάφους αναμένεται να είναι διαθέσιμα μέχρι το 2021.

48 Τα κράτη μέλη συγκεντρώνουν στατιστικά στοιχεία για τις πωλήσεις και τη γεωργική χρήση των ΦΠΠ. Το ενωσιακό δίκαιο τα υποχρεώνει να συλλέγουν δεδομένα ετησίως σχετικά με τις δραστικές ουσίες που περιέχονται στα πωλούμενα ΦΠΠ και να καταρτίζουν ανά πενταετία στατιστικές σχετικά με τη γεωργική χρήση των ΦΠΠ για επιλεγμένες καλλιέργειες κατά τη διάρκεια περιόδου αναφοράς⁴⁷. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στη Eurostat στατιστικές για κάθε δραστική ουσία. Σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ για το στατιστικό απόρρητο, τα εμπιστευτικά δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για στατιστικούς σκοπούς⁴⁸, τα δε λεπτομερή στατιστικά στοιχεία δεν μπορούν να εκθέτουν την ταυτότητα των «στατιστικών μονάδων» (στην προκειμένη περίπτωση, μεμονωμένων παραγωγών ή χρηστών ΦΠΠ). Ωστόσο, όσον αφορά τα ΦΠΠ η νομοθεσία της ΕΕ είναι ακόμη πιο περιοριστική, απαιτώντας από τη Eurostat να παρουσιάζει συγκεντρωτικά τις δραστικές ουσίες κατά συγκεκριμένο τρόπο πριν από τη δημοσίευση⁴⁹ και εμποδίζοντάς τη να δημοσιεύει λεπτομερή στατιστικά στοιχεία ή να τα μοιράζεται με άλλες γενικές διευθύνσεις.

49 Οι διαθέσιμες στο κοινό στατιστικές της ΕΕ για τα ΦΠΠ αφορούν τις δραστικές ουσίες που περιέχονται στα πωλούμενα ΦΠΠ. Αυτές παρουσιάζονται συγκεντρωτικά σε μεγάλες ομάδες, όπως εντομοκτόνα, μυκητοκτόνα και ζιζανιοκτόνα, με βάση τη νομοθεσία της ΕΕ που περιγράφεται παραπάνω. Αυτό σημαίνει, παραδείγματος χάριν, ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να δημοσιεύσει πληροφορίες σχετικά με μεμονωμένες δραστικές ουσίες ή σχετικά με το ποσοστό των ουσιών που έχουν εγκριθεί ως χαμηλού κινδύνου.

50 Σε ορισμένες χώρες (π.χ. Γαλλία), τα στοιχεία των πωλήσεων για μεμονωμένες δραστικές ουσίες δημοσιοποιούνται. Η Επιτροπή υποστηρίζει τη δημοσίευση στοιχείων σχετικά με τις πωλήσεις όλων των δραστικών ουσιών που δεν προστατεύονται από το στατιστικό απόρρητο⁵⁰.

⁴⁷ Άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1185/2009.

⁴⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2009, σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές.

⁴⁹ Το άρθρο 3, παράγραφος 4, του κανονισμού 1185/2009 απαιτεί από την Επιτροπή να προβαίνει σε συγκεντρωτική παρουσίαση των στοιχείων σε προκαθορισμένες ομάδες και κατηγορίες πριν από τη δημοσίευσή τους.

⁵⁰ Έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1185/2009 (COM(2017) 109).

51 Η Eurostat δεν έχει δημοσιεύσει έως τώρα στατιστικά στοιχεία σε επίπεδο ΕΕ που να έχουν συγκεντρωθεί από όλα τα κράτη μέλη σχετικά με τη χρήση ΦΠΠ. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή (Eurostat) στατιστικές για τη γεωργική χρήση ΦΠΠ ανά πενταετία⁵¹, αρχής γενομένης από το 2015. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να συγκεντρώνουν στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη γεωργική χρήση των ΦΠΠ για μια περίοδο αναφοράς μέγιστης διάρκειας 12 μηνών την οποία επιλέγει το κράτος μέλος οποτεδήποτε εντός της πενταετούς περιόδου. Τα κράτη μέλη επιλέγουν επίσης τις προς παρακολούθηση καλλιέργειες, κάτι που σημαίνει ότι τα δεδομένα δεν είναι συγκρίσιμα μεταξύ των κρατών μελών. Η μεγάλη ποικιλία καλλιεργειών και περιόδων αναφοράς που επιλέγουν τα κράτη μέλη για τις στατιστικές χρήσης τους εμπόδισαν τη Eurostat να συνδυάσει κατά τρόπο χρήσιμο και να συγκρίνει τα δεδομένα και, κατά συνέπεια, επέλεξε να δημοσιεύσει επιλεκτικά μόνο στοιχεία για τη χρήση⁵².

52 Η συλλογή δεδομένων για τις πωλήσεις ανά δραστική ουσία (αντί συγκεντρωτικά ανά ομάδες, όπως απαιτείται σήμερα από τους κανόνες της ΕΕ) θα μπορούσε να βοηθήσει στην επιλογή ουσιών προς παρακολούθηση και στη στοχοθέτηση της περιβαλλοντικής παρακολούθησης. Η βελτίωση των στατιστικών στοιχείων σχετικά με τη χρήση ΦΠΠ θα μπορούσε να διευκολύνει την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης και τα αποτελέσματα αυτά θα ήταν χρησιμότερα κατά την αξιολόγηση των κινδύνων από τη χρήση εγκεκριμένων ΦΠΠ. Οι λεπτομερέστερες στατιστικές θα βοηθούσαν τη Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων να παρακολουθεί τις τάσεις της αγοράς και να αναλύει τον πιθανό αντίκτυπο των αποφάσεων έγκρισης. Θα μπορούσαν επίσης να συμβάλουν στην ανάπτυξη χρησιμότερων αξιολογήσεων των συνολικών κινδύνων που συνδέονται με τη χρήση ΦΠΠ.

Η χρησιμότητα των δεικτών κινδύνου των ΦΠΠ σε επίπεδο ΕΕ είναι περιορισμένη

53 Το πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ στοχεύει στην «επίτευξη ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων, με τη μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων της χρήσης γεωργικών φαρμάκων στην υγεία του ανθρώπου και στο περιβάλλον». Ωστόσο, δεν ορίζει την «ορθολογική χρήση» και ο στόχος της «μείωσης των κινδύνων και των επιπτώσεων της χρήσης γεωργικών φαρμάκων» δεν μεταφράζεται σε συγκεκριμένο, ποσοτικά προσδιορισμένο στόχο σε ενωσιακό επίπεδο. Ο καθορισμός ειδικών και

⁵¹ Παράρτημα II του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1185/2009.

⁵² Ερευνητική εργασία της Eurostat (2019): Στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη γεωργική χρήση φυτοφαρμάκων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ESTAT E1/AES/2019/RP/1).

μετρήσιμων στόχων και τιμών-στόχου είναι χρήσιμος για την αξιολόγηση των επιδόσεων μιας πολιτικής σε σύγκριση με το επιθυμητό αποτέλεσμα.

54 Τα κράτη μέλη πρέπει να συμπεριλαμβάνουν ποσοτικά προσδιορισμένους στόχους και τιμές-στόχο στα εθνικά σχέδια δράσης τους για την επίτευξη των επιδιώξεων της οδηγίας. Κατά την αξιολόγησή της, η Επιτροπή διαπίστωσε σημαντικές αποκλίσεις στην ποιότητα των αρχικών εθνικών σχεδίων δράσης και ελλείψεις όσον αφορά τον καθορισμό μετρήσιμων τιμών-στόχου. Από την επισκόπηση που πραγματοποιήσαμε επί 18 αναθεωρημένων εθνικών σχεδίων δράσης, προέκυψε ότι δώδεκα από αυτά περιλαμβάνουν ποσοτικούς στόχους και τιμές-στόχο βάσει δράσεων ή βάσει συμμόρφωσης. Λίγα (2 από τα 18) εξ αυτών έχουν ποσοτικοποιήσει τους γενικούς στόχους ή τις τιμές-στόχο για τη μείωση της χρήσης ή των κινδύνων που σχετίζονται με τα ΦΠΠ.

55 Οι δείκτες κινδύνου σε επίπεδο ΕΕ είναι απαραίτητοι για τη μέτρηση της προόδου όσον αφορά την επίτευξη του κύριου στόχου της οδηγίας: τη μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων που συνδέονται με τη χρήση ΦΠΠ. Η μέτρηση του κινδύνου είναι περίπλοκη καθώς οι κίνδυνοι που θέτουν τα ΦΠΠ εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες, ιδίως τις δραστικές ουσίες τους, αλλά και τη σύνθεσή τους, το ποσοστό εφαρμογής τους (δηλαδή την ποσότητα ανά εκτάριο και τη συχνότητα) και το πού, πότε και πώς οι χρήστες τα εφαρμόζουν στην πράξη. Οι δείκτες κινδύνου σε επίπεδο ΕΕ πρέπει να εναρμονιστούν ώστε να καθίσταται δυνατή η σύγκριση μεταξύ των κρατών μελών και η ουσιαστική αξιολόγηση της πολιτικής της ΕΕ.

56 Βάσει της οδηγίας, τα κράτη μέλη οφείλουν να υπολογίζουν εναρμονισμένους δείκτες κινδύνου, να εντοπίζουν τάσεις στη χρήση ορισμένων δραστικών ουσιών και να προσδιορίζουν στοιχεία προτεραιότητας που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή. Ωστόσο, η ίδια η οδηγία δεν θέσπισε τέτοιου είδους εναρμονισμένους δείκτες κινδύνου και ο νομοθέτης την ενέκρινε το 2009 με κενό το παράρτημα («Παράρτημα IV – Εναρμονισμένοι δείκτες κινδύνου»).

57 Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει εθνικούς δείκτες για τη μέτρηση των κινδύνων και των επιπτώσεων. Αυτοί οι εθνικοί δείκτες είναι χρήσιμοι για τη μέτρηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων και των τιμών-στόχου των κρατών μελών, όμως δεν είναι συγκρίσιμοι μεταξύ των κρατών μελών. Για τον λόγο αυτό είναι χρήσιμη η ύπαρξη εναρμονισμένων δεικτών κινδύνου για τη μέτρηση των κινδύνων και των επιπτώσεων σε επίπεδο ΕΕ.

58 Οι πρώτες απόπειρες της Επιτροπής να αναπτύξει δείκτες δεν τελεσφόρησαν εξαιτίας της έλλειψης δεδομένων. Το 2018, η Επιτροπή πρότεινε δύο εναρμονισμένους δείκτες κινδύνου που τέθηκαν σε ισχύ τον Ιούνιο του 2019⁵³. Οι δύο δείκτες αποσκοπούν στην εκτίμηση των τάσεων του συνολικού κινδύνου από τη χρήση ΦΠΠ, για κάθε κράτος μέλος και σε επίπεδο ΕΕ. Η Επιτροπή δημοσίευσε τους αναδρομικούς υπολογισμούς των δεικτών κινδύνου από το 2011 στον ιστότοπό της⁵⁴ τον Νοέμβριο του 2019. Ως εκ τούτου, η πρώτη εκτίμηση της Επιτροπής για τους κινδύνους που συνδέονται με τη χρήση ΦΠΠ σε επίπεδο ΕΕ κατέστη διαθέσιμη δέκα χρόνια μετά την έγκριση της οδηγίας.

59 Κανένας από τους δείκτες δεν λαμβάνει υπόψη πώς, πού και πότε χρησιμοποιούνται τα εν λόγω ΦΠΠ, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν έχει στη διάθεσή της τις πληροφορίες αυτές. Ο ένας δείκτης βασίζεται στα στατιστικά στοιχεία πωλήσεων των ΦΠΠ και ο άλλος στον αριθμό των εγκρίσεων έκτακτης ανάγκης. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβαίνουν σε εγκρίσεις έκτακτης ανάγκης χωρίς να διενεργούν τη συνήθη διαδικασία έγκρισης εάν οι επιβλαβείς οργανισμοί προκαλούν κίνδυνο που δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί με άλλο εύλογο τρόπο. Οι άδειες έκτακτης ανάγκης μπορεί να αφορούν ΦΠΠ που έχουν ήδη εγκριθεί για άλλες χρήσεις ή ΦΠΠ που περιέχουν εγκεκριμένες δραστικές ουσίες οι οποίες δεν έχουν ακόμη εγκριθεί στο συγκεκριμένο κράτος μέλος το οποίο χορηγεί την έγκριση έκτακτης ανάγκης.

60 Και για τους δύο δείκτες, οι δραστικές ουσίες κατατάσσονται, βάσει του κανονισμού ΦΠΠ, σε τέσσερις ομάδες («χαμηλού κινδύνου», «συνήθεις», «υποψήφιες για υποκατάσταση» και «μη εγκεκριμένες») με διαφορετικούς συντελεστές στάθμισης (βλέπε απεικόνιση στο [γράφημα 8](#)). Όσον αφορά τα ΦΠΠ που περιέχουν δραστικές ουσίες που είναι «υποψήφιες για υποκατάσταση», τα κράτη μέλη οφείλουν να απορρίπτουν ή να περιορίζουν την έγκριση στις περιπτώσεις που υπάρχουν λιγότερο επιβλαβείς εναλλακτικές λύσεις⁵⁵. Στόχος είναι η προώθηση λιγότερο επιβλαβών ουσιών και η παροχή κινήτρων στη βιομηχανία για την ανάπτυξη λιγότερο επικίνδυνων εναλλακτικών λύσεων.

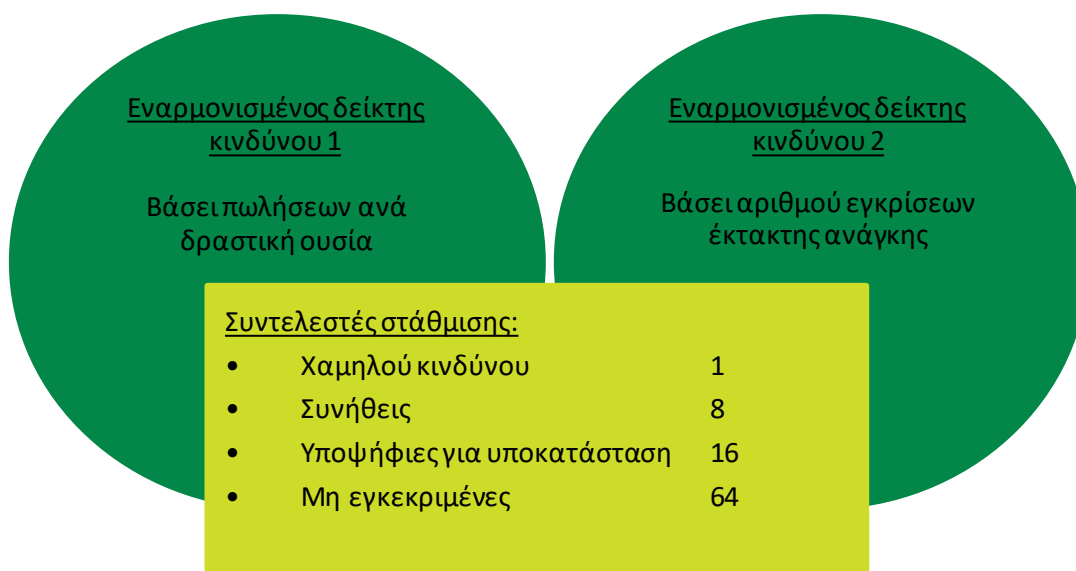
⁵³ Οδηγία (ΕΕ) 2019/782 της Επιτροπής, της 15ης Μαΐου 2019, για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την καθιέρωση εναρμονισμένων δεικτών κινδύνου.

⁵⁴ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/harmonised-risk-indicators/trends-hri-eu_en.

⁵⁵ Άρθρο 50 του κανονισμού ΦΠΠ.

61 Σκοπός της στάθμισης είναι να αντικατοπτρίζει πολιτικές επιλογές και να στηρίζει τον στόχο της οδηγίας για μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων των ΦΠΠ. Ορισμένα κράτη μέλη εξέφρασαν κάποιους προβληματισμούς όσον αφορά την αιτιολόγηση των σταθμίσεων αυτών και έθεσαν εν αμφιβόλω το επιστημονικό σκεπτικό στο οποίο βασίζονται. Ένας διαφορετικός συντελεστής στάθμισης θα άλλαζε το αποτέλεσμα των δεικτών.

Γράφημα 8 – Οι δύο εναρμονισμένοι δείκτες κινδύνου

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της οδηγίας (ΕΕ) 2019/782 της Επιτροπής.

62 Οι εναρμονισμένοι δείκτες κινδύνου παρουσιάζονται ως δείκτες (με βάση το 100) ώστε να καθίσταται δυνατή η παρακολούθηση των τάσεων των κινδύνων από το 2011 και μετά, και η προστασία των εμπιστευτικών δεδομένων. Στο γράφημα της Επιτροπής σχετικά με τον εναρμονισμένο δείκτη κινδύνου που βασίζεται στις πωλήσεις φαίνεται μείωση του κινδύνου, η οποία οφείλεται κυρίως στη μείωση των πωλήσεων «μη εγκεκριμένων» ουσιών. Οι συντελεστές στάθμισης που επελέγησαν αυξάνουν την εκτιμώμενη μείωση του κινδύνου που προκύπτει από τις μειωμένες πωλήσεις ουσιών υψηλού κινδύνου. Ο δείκτης δεν δείχνει σε ποιον βαθμό η οδηγία έχει συντελέσει στην επίτευξη του στόχου της ΕΕ για ορθολογική χρήση των ΦΠΠ.

63 Η Επιτροπή δήλωσε ότι προτίθεται να βελτιώσει τους δείκτες κινδύνου· στην προσπάθειά της αυτή θα συνέβαλε η πρόσβαση σε καλύτερα στατιστικά στοιχεία και δεδομένα σχετικά με τη χρήση των ΦΠΠ.

Συμπεράσματα και συστάσεις

64 Συνολικά, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει δράση για την προώθηση της ορθολογικής χρήσης των ΦΠΠ. Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι η πρόοδος που έχει σημειωθεί όσον αφορά τη μέτρηση της χρήσης ΦΠΠ και τη μείωση των κινδύνων που συνδέονται με αυτή, είναι περιορισμένη. Η εφαρμογή του σκέλους της πολιτικής της ΕΕ για τα ΦΠΠ που αφορά την ορθολογική χρήση επηρεάστηκε από την αργή εκκίνηση. Η Επιτροπή δεν έλεγξε την ορθή μεταφορά της οδηγίας από τα κράτη μέλη (βλέπε σημεία [12](#) έως [16](#)).

65 Τα τελευταία χρόνια, τόσο η Επιτροπή όσο και τα κράτη μέλη έχουν εντείνει τη δράση τους με στόχο τη μείωση του κινδύνου που συνδέεται με τη χρήση ΦΠΠ, περιλαμβανομένων προσπαθειών εφαρμογής της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας στην πράξη (βλέπε σημεία [17](#) έως [20](#)).

66 Η εφαρμογή των αρχών της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας είναι υποχρεωτική για τους χρήστες, όμως οι έλεγχοι συμμόρφωσης των κρατών μελών έχουν περιορισμένο πεδίο εφαρμογής. Ένας λόγος για την ελλιπή επιβολή είναι η απουσία σαφών κριτηρίων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι χρήστες θα πρέπει να εφαρμόζουν τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας ή τον τρόπο με τον οποίο οι αρχές θα πρέπει να αξιολογούν τη συμμόρφωση (βλέπε σημεία [21](#) έως [27](#)).

67 Πολλά μέτρα της ΚΓΠ μπορούν να συμβάλουν στην εφαρμογή της οδηγίας, παραδείγματος χάριν μέσω της προώθησης της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας και της βιολογικής γεωργίας. Οι κανόνες της ΚΓΠ απαιτούν επίσης από τα κράτη μέλη τη θέσπιση συστημάτων παροχής γεωργικών συμβουλών και την παροχή συμβουλών σχετικά με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία σε όλους τους γεωργούς. Ωστόσο, ενώ οι αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας είναι υποχρεωτικές για τους γεωργούς, δεν περιλαμβάνονται ως προϋπόθεση για τις ενισχύσεις της ΚΓΠ. Παρά την ενθάρρυνση της εφαρμογής βιωσιμότερων γεωργικών πρακτικών, ελάχιστα είναι τα κίνητρα που παρέχονται στους γεωργούς ώστε να ευνοούν τις μη χημικές ή εναλλακτικές μεθόδους αντί της χρήσης των «συνήθων» ΦΠΠ (βλέπε σημεία [28](#) έως [35](#)).

Σύσταση 1 – Διευκόλυνση της επιβολής της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας

Η Επιτροπή οφείλει

- α) να ελέγχει ότι τα κράτη μέλη μεταφράζουν τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας σε πρακτικά και μετρήσιμα κριτήρια και ότι εξακριβώνουν την εφαρμογή των κριτηρίων αυτών σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης· και
- β) να ενσωματώσει τα μετρήσιμα αυτά κριτήρια ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας στο «σύστημα προϋποθέσεων» της ΚΓΠ μετά το 2020 και να μεριμνά για την επιβολή τους.

Χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση της σύστασης: 2022

68 Κατά την εφαρμογή της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, οι χρήστες θα πρέπει να στρέφονται στα ΦΠΠ μόνον εάν αποτύχουν ή δεν είναι αποτελεσματικές η πρόληψη και άλλες μέθοδοι. Εάν από την παρακολούθηση των επιβλαβών οργανισμών προκύπτει η ανάγκη λήψης μέτρων ελέγχου, οι κανόνες της ΕΕ υποδεικνύουν ότι οι βιολογικές, φυσικές ή άλλες μη χημικές μέθοδοι πρέπει να προτιμώνται έναντι των μεθόδων με χημικά μέσα. Η νομοθεσία της ΕΕ αναφέρει επίσης τις έννοιες του βιολογικού ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών και των βιολογικών προϊόντων, όμως δεν τις ορίζει. Η έννοια του ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου εισήχθη το 2009, όμως μέχρι σήμερα λίγες είναι οι δραστικές ουσίες έχουν εγκριθεί ως χαμηλού κινδύνου. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για την αύξηση της διαθεσιμότητας ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου, χρειάζονται όμως περαιτέρω προσπάθειες για την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων που καθορίζονται για την έγκριση (βλέπε σημεία 36 έως 40).

69 Η περιβαλλοντική παρακολούθηση είναι σημαντική ώστε να επιβεβαιώνεται ότι η χρήση ΦΠΠ δεν οδηγεί σε μη αποδεκτές συνέπειες ή κινδύνους για το περιβάλλον. Η παρακολούθηση από την ΕΕ των ΦΠΠ στο περιβάλλον επικεντρώνεται κυρίως στα ύδατα (βλέπε σημεία 44 έως 47).

70 Οι στατιστικές για τα ΦΠΠ που δημοσιεύονται από τη Eurostat αφορούν τις δραστικές ουσίες που περιέχονται στα πωλούμενα ΦΠΠ και ομαδοποιούνται με συγκεκριμένο τρόπο ο οποίος ορίζεται στη νομοθεσία της ΕΕ. Περιορίζονται έτσι οι πληροφορίες που μπορεί να δημοσιεύσει, ή και να μοιραστεί, η Eurostat με άλλες γενικές διευθύνσεις της Επιτροπής σε μεγαλύτερο βαθμό από αυτόν που δικαιολογείται από το στατιστικό απόρρητο και μόνο. Οι στατιστικές που συλλέγονται για τη γεωργική χρήση των ΦΠΠ σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία της ΕΕ δεν είναι

συγκρίσιμες και η Eurostat δεν είναι σε θέση μέχρι σήμερα να δημοσιεύσει στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη χρήση σε επίπεδο ΕΕ (βλέπε σημεία 48 έως 51).

71 Η συλλογή καλύτερων δεδομένων σχετικά με τις πωλήσεις και τη χρήση των ΦΠΠ, περιλαμβανομένων περισσότερων γεωγραφικών πληροφοριών, θα μπορούσε να χρησιμεύσει στη βελτίωση της μέτρησης των συναφών περιβαλλοντικών κινδύνων και επιπτώσεων, μεταξύ άλλων, παραδείγματος χάριν, σε υδατικά συστήματα που χρησιμοποιούνται για την άντληση πόσιμου νερού. Η πρόσβαση σε περισσότερα δεδομένα παρακολούθησης θα μπορούσε να βοηθήσει στη στοχοθέτηση δραστηριοτήτων για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της χρήσης ΦΠΠ (βλέπε σημείο 52).

Σύσταση 2 – Βελτίωση της πρόσβασης σε στατιστικά στοιχεία για τα ΦΠΠ

Προκειμένου να βελτιωθούν τα στατιστικά στοιχεία και η περιβαλλοντική παρακολούθηση, η Επιτροπή πρέπει να διευθετήσει τα ακόλουθα ζητήματα κατά την αναθεώρηση του κανονισμού για τις στατιστικές σχετικά με τα ΦΠΠ:

- α) να καταργήσει τις περιοριστικές απαιτήσεις συγκεντρωτικής παρουσίας για τις στατιστικές για τα ΦΠΠ (άρθρο 3, παράγραφος 4) ώστε να καταστεί δυνατή η δημοσίευση χρησιμότερων στατιστικών στοιχείων (π.χ. ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου και δραστικές ουσίες με συγκεκριμένες ιδιότητες)· και
- β) να αποσαφηνίσει, να βελτιώσει και να εναρμονίσει τις απαιτήσεις για τις στατιστικές της ΕΕ σχετικά με τη γεωργική χρήση ΦΠΠ (Παράρτημα II) ώστε να καταστούν περισσότερο διαθέσιμες, συγκρίσιμες και χρήσιμες.

Χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση της σύστασης: 2023

72 Στόχος της οδηγίας είναι η μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων που σχετίζονται με τη χρήση ΦΠΠ. Τον Νοέμβριο του 2019, η Επιτροπή δημοσίευσε εκτίμηση των κινδύνων και των επιπτώσεων που σχετίζονται με τη χρήση ΦΠΠ σε επίπεδο ΕΕ, υπολογίζοντας τους δύο εναρμονισμένους δείκτες κινδύνου που εγκρίθηκαν πρόσφατα (βλέπε σημεία 53 έως 58). Κανένας από τους δείκτες αυτούς δεν δείχνει τον βαθμό στον οποίο η οδηγία έχει συντελέσει επιτυχώς στην εκπλήρωση του στόχου της ΕΕ για ορθολογική χρήση των ΦΠΠ.

73 Η χρησιμότητα του πρώτου δείκτη (που χρησιμοποιεί ως βάση τις στατιστικές πωλήσεων των δραστικών ουσιών που περιλαμβάνονται σε ΦΠΠ) περιορίζεται εξαιτίας του ότι δεν λαμβάνονται υπόψη το πώς, το πότε και το πού χρησιμοποιούνται τα ΦΠΠ. Οι κανόνες περί εμπιστευτικότητας περιορίζουν επίσης τη διεξαγωγή λεπτομερούς και χρήσιμης ανάλυσης.

74 Ο δεύτερος δείκτης βασίζεται στον αριθμό των εγκρίσεων έκτακτης ανάγκης που χορηγούνται από τα κράτη μέλη. Μολονότι η συλλογή δεδομένων σχετικά με τον αριθμό των εγκρίσεων έκτακτης ανάγκης μπορεί να είναι πολύτιμη, ο αριθμός των εγκρίσεων δεν σχετίζεται με τη χρήση ή τους συναφείς κινδύνους (βλέπε σημεία [59](#) έως [63](#)).

Σύσταση 3 – Ανάπτυξη καλύτερων δεικτών κινδύνου

Προκειμένου να αξιολογήσει την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων πολιτικής, η Επιτροπή πρέπει να βελτιώσει τους εναρμονισμένους δείκτες κινδύνου, ή να αναπτύξει νέους, οι οποίοι να λαμβάνουν υπόψη, όσον αφορά τον εναρμονισμένο δείκτη κινδύνου II, τις γεωργικές εκτάσεις ή τις ποσότητες των δραστικών ουσιών, και όσον αφορά τον εναρμονισμένο δείκτη κινδύνου I, τον τρόπο χρήσης των ΦΠΠ.

Χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση της σύστασης: 2023

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα I, του οποίου προεδρεύει ο Νικόλαος Μηλιώνης, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 8ης Ιανουαρίου 2020.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Klaus-Heiner LEHNE
Πρόεδρος

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι – Βασικοί κανόνες της ΕΕ για τα ΦΠΠ

- ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου
- ο Οδηγία 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τον καθορισμό πλαισίου κοινοτικής δράσης με σκοπό την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων
- ο Οδηγία (ΕΕ) 2009/127 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2015, σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2006/42/ΕΚ με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης λεπτών πλαστικών σακουλών μεταφοράς
- ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 396/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Φεβρουαρίου 2005, για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων μέσα ή πάνω στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές φυτικής και ζωικής προέλευσης
- ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1185/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με τις στατιστικές για τα γεωργικά φάρμακα

Παράρτημα II – Βασικά στάδια για την αξιολόγηση της ασφάλειας των ΦΠΠ στην ΕΕ

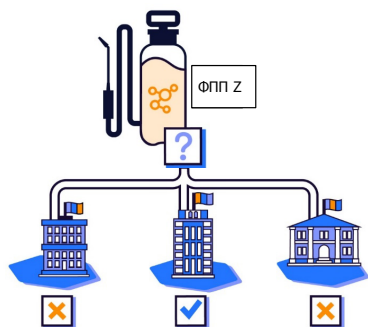
Έγκριση από την ΕΕ της δραστικής ουσίας

1 Η εταιρεία Χ υποβάλλει αίτηση έγκρισης της δραστικής ουσίας Υ σε κράτος μέλος της ΕΕ, με πρόθεση να συμπεριληφθεί στο φυτοπροστατευτικό προϊόν (ΦΠΠ) Ζ. Το κράτος μέλος-εισηγητής αξιολογεί επιστημονικά και τεχνικά τη δραστική ουσία και καταρτίζει έκθεση αξιολόγησης.

2 Η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (ΕΑΑΤ) είναι αρμόδια για την εκτίμηση κινδύνου. Διεξάγει δημόσια διαβούλευση και, από κοινού με τα κράτη μέλη της ΕΕ, προβαίνει σε έλεγχο από ομοτίμους της έκθεσης αξιολόγησης που καταρτίζει το κράτος μέλος-εισηγητής. Η ΕΑΑΤ διαβιβάζει τα συμπεράσματά της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3 Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση κινδύνου. Με βάση τα συμπεράσματα της ΕΑΑΤ, προτείνει σε κανονιστική επιτροπή που αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών μελών να εγκριθεί ή όχι η ουσία Υ. Η εν λόγω επιτροπή ψηφίζει και διατυπώνει γνώμη σχετικά με την πρόταση, μετά την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει κανονισμό για την έγκριση ή την άρνηση έγκρισης της δραστικής ουσίας Υ.

Έγκριση των ΦΠΠ από τα κράτη μέλη

4

Τα κράτη μέλη αποφασίζουν εάν θα επιτρέψουν τη χρήση του ΦΠΠ Ζ (και άλλων ΦΠΠ) που εμπεριέχουν την εγκεκριμένη δραστική ουσία Υ, λαμβάνοντας υπόψη τις γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες στην επικράτειά τους. Ο κάτοχος άδειας σε ένα κράτος μέλος μπορεί να λάβει άδεια (κατόπιν τοπικής επιθεώρησης) σε άλλο κράτος μέλος για το ίδιο ΦΠΠ Ζ εφόσον χρησιμοποιείται υπό συγκρίσιμες συνθήκες (αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης).

Σημ.: Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την έγκριση δραστικών ουσιών, βλέπε: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances_en. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την έγκριση ΦΠΠ, βλέπε: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/authorisation_of_ppp_en.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχε η Επιτροπή.

Παράρτημα III – Οι γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας όπως ορίζονται στο παράρτημα III της οδηγίας

- 1) Η πρόληψη ή/και η εξάλειψη των επιβλαβών οργανισμών πρέπει να επιτυγχάνεται ή να υποστηρίζεται, μεταξύ άλλων επιλογών, ιδίως με:
 - αμειψισπορά,
 - χρήση κατάλληλων τεχνικών καλλιέργειας (π.χ., προετοιμασία σποροκλινής με σκοπό το σπάσιμο του ληθάργου των σπόρων των ζιζανίων και την καταπολέμησή τους, ημερομηνίες και πυκνότητες σποράς, συγκαλλιέργεια με εδαφοκάλυψη, άροση συντήρησης, κλάδεμα και άμεση σπορά),
 - χρήση, όπου απαιτείται, ανθεκτικών/ανεκτικών ποικιλιών και τυποποιημένου/πιστοποιημένου υλικού σποράς και φύτευσης,
 - χρήση ισορροπημένων πρακτικών λίπανσης, ασβέστωσης και άρδευσης/αποστράγγισης,
 - παρεμπόδιση της διάδοσης επιβλαβών οργανισμών με μέτρα υγιεινής (π.χ. με τακτικό καθαρισμό των μηχανημάτων και του εξοπλισμού),
 - προστασία και ενίσχυση σημαντικών επωφελών οργανισμών, π.χ. με κατάλληλα μέτρα φυτοπροστασίας ή τη χρήση οικολογικών υποδομών εντός και εκτός των χώρων παραγωγής.
- 2) Οι επιβλαβείς οργανισμοί πρέπει να παρακολουθούνται με κατάλληλες μεθόδους και εργαλεία, εφόσον υπάρχουν. Στα κατάλληλα αυτά εργαλεία πρέπει να περιλαμβάνονται επιτόπιες παρατηρήσεις καθώς και συστήματα επιστημονικώς ορθής προειδοποίησης, πρόβλεψης και έγκαιρης διάγνωσης, εφόσον είναι εφικτό, καθώς και η αξιοποίηση συμβουλών από συμβούλους με επαγγελματική κατάρτιση.
- 3) Με βάση τα αποτελέσματα της παρακολούθησης, ο επαγγελματίας χρήστης πρέπει να αποφασίζει αν και πότε πρέπει να εφαρμόσει μέτρα φυτοπροστασίας. Άρτιες και επιστημονικά ορθές τιμές κατωτέρων ορίων είναι βασική προϋπόθεση για τη λήψη αποφάσεων. Για τους επιβλαβείς οργανισμούς, πριν από τις εφαρμογές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα επίπεδα κατωτέρων ορίων επέμβασης που έχουν καθοριστεί για την περιοχή, τις συγκεκριμένες εκτάσεις, τις καλλιέργειες και τις ειδικές κλιματολογικές συνθήκες, εφόσον είναι εφικτό.

- 4) Ορθολογικές βιολογικές, φυσικές και άλλες μέθοδοι χωρίς χημικά μέσα πρέπει να προτιμώνται από τις μεθόδους με χημικά μέσα, εφόσον παρέχουν ικανοποιητικό έλεγχο των επιβλαβών οργανισμών.
- 5) Τα γεωργικά φάρμακα που εφαρμόζονται πρέπει να είναι κατά το δυνατόν ειδικά για τον συγκεκριμένο στόχο και να έχουν τις λιγότερες παρενέργειες για την υγεία του ανθρώπου, τους οργανισμούς που δεν αποτελούν στόχο και το περιβάλλον.
- 6) Ο επαγγελματίας χρήστης πρέπει να τηρεί τη χρήση των γεωργικών φαρμάκων και άλλων μορφών παρέμβασης στα απαραίτητα επίπεδα, π.χ. με χαμηλές δόσεις, μειωμένη συχνότητα εφαρμογής ή μερική εφαρμογή, εφόσον το επίπεδο κινδύνου για τη βλάστηση είναι αποδεκτό και δεν αυξάνεται ο κίνδυνος ανάπτυξης της ανθεκτικότητας στους πληθυσμούς επιβλαβών οργανισμών.
- 7) Εάν ο κίνδυνος να αναπτυχθεί ανθεκτικότητα σε ένα μέτρο φυτοπροστασίας είναι γνωστός και εάν το επίπεδο επιβλαβών οργανισμών απαιτεί επανειλημμένη εφαρμογή γεωργικών φαρμάκων στις καλλιέργειες, πρέπει να εφαρμόζονται οι διαθέσιμες στρατηγικές διαχείρισης της ανθεκτικότητας προκειμένου να διατηρηθεί η αποτελεσματικότητα των προϊόντων. Σε αυτές μπορεί να περιλαμβάνεται η χρήση πολλαπλών γεωργικών φαρμάκων με διάφορους τρόπους δράσης.
- 8) Με βάση το ιστορικό χρήσης των γεωργικών φαρμάκων και την παρακολούθηση των επιβλαβών οργανισμών, ο επαγγελματίας χρήστης πρέπει να αξιολογεί την επιτυχία των εφαρμοζόμενων μέτρων φυτοπροστασίας.

Όροι και συντομογραφίες

Δραστικές ουσίες: Το δραστικό συστατικό κατά των επιβλαβών οργανισμών ή των ασθενειών των φυτών σε ένα φυτοπροστατευτικό προϊόν.

ΚΓΠ: Κοινή γεωργική πολιτική.

Ολοκληρωμένη φυτοπροστασία: Η προσεκτική εξέταση όλων των διαθέσιμων μεθόδων προστασίας των φυτών και η επακόλουθη ενσωμάτωση κατάλληλων μέτρων που αποθαρρύνουν την ανάπτυξη πληθυσμών επιβλαβών οργανισμών και διατηρούν τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και άλλων μορφών επέμβασης σε δικαιολογημένα από οικονομικής και οικολογικής άποψης επίπεδα και μειώνουν ή ελαχιστοποιούν τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Η «ολοκληρωμένη φυτοπροστασία» δίνει έμφαση στην ανάπτυξη υγιούς καλλιέργειας με την ελάχιστη δυνατή διαταραχή των αγροτικών οικοσυστημάτων και προάγει τους φυσικούς μηχανισμούς ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών.

Υποψήφιος για υποκατάσταση: Δραστικές ουσίες με ορισμένες ιδιότητες για τις οποίες οι χώρες της ΕΕ υποχρεούνται να αξιολογήσουν εάν μπορούν να αντικατασταθούν (υποκατασταθούν) από άλλες κατάλληλες λύσεις (χημικές και μη χημικές).

Φυτοπροστατευτικά προϊόντα χαμηλού κινδύνου: Τα προϊόντα που περιέχουν δραστικές ουσίες οι οποίες έχουν εγκριθεί ως χαμηλού κινδύνου μπορούν να εγκριθούν ως φυτοπροστατευτικά προϊόντα χαμηλού κινδύνου. Μια δραστική ουσία μπορεί να εγκριθεί ως ουσία χαμηλού κινδύνου εάν πληροί τα συνήθη κριτήρια έγκρισης και επιπλέον πληροί τα κριτήρια χαμηλού κινδύνου, όπως καθορίζονται στο παράρτημα II, σημείο 5, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009.

Φυτοπροστατευτικά προϊόντα: Προϊόντα που αποτελούνται από ή περιέχουν δραστικές ουσίες και προορίζονται να προστατεύουν φυτά ή φυτικά προϊόντα από κάθε είδους επιβλαβείς οργανισμούς ή να προλαμβάνουν τη δράση των οργανισμών αυτών, να επηρεάζουν τις φυσιολογικές διεργασίες των φυτών, να διατηρούν τα φυτικά προϊόντα, να καταστρέφουν ανεπιθύμητα φυτά ή μέρη φυτών ή να επιβραδύνουν ή να προλαμβάνουν την ανεπιθύμητη ανάπτυξη φυτών.

Φυτοφάρμακα: Φυτοπροστατευτικά προϊόντα και βιοκτόνα.

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ**

**«ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ:
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗ Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΜΕΤΡΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ
ΚΙΝΔΥΝΩΝ»**

ΣΥΝΟΨΗ

I. Η Επιτροπή έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για τη διασφάλιση της εφαρμογής της οδηγίας για την ορθολογική χρήση (SUD), μεταξύ άλλων με την ανάπτυξη εναρμονισμένων δεικτών κινδύνου. Αν και ο εναρμονισμένος δείκτης κινδύνου I, με βάση τις ποσότητες δραστικών ουσιών που διατίθενται στην αγορά, δείχνει μείωση του κινδύνου μετά την έναρξη ισχύος της SUD, εξακολουθεί να υπάρχει σημαντική δυνατότητα περαιτέρω μείωσης των κινδύνων μέσω της καλύτερης εφαρμογής της SUD και, συγκεκριμένα, μέσω της ευρύτερης εφαρμογής ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, συμπεριλαμβανομένης της ευρύτερης εφαρμογής τεχνικών ελέγχου των επιβλαβών οργανισμών χωρίς χημικά μέσα.

II. Πέρα από την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία, η βιολογική γεωργία αποτελεί επίσης βασικό μέτρο για την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων (ΦΠΠ)¹ και από το 1991 υπάρχει κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ που θεσπίζει ειδικές απαιτήσεις για τη βιολογική παραγωγή, περιορίζοντας ειδικότερα τη χρήση των ΦΠΠ και εξαιρώντας σε μεγάλο βαθμό τις συνθετικές χημικές ουσίες.

IV. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η δράση της ΕΕ είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του κινδύνου από τη χρήση ΦΠΠ. Παρά τους αρχικά αργούς ρυθμούς, η Επιτροπή κατέβαλε σημαντική προσπάθεια να ενισχύσει την εφαρμογή της οδηγίας 2009/128/ΕΚ από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή υπολόγισε επίσης μείωση κατά 20 % του εναρμονισμένου δείκτη κινδύνου I μεταξύ του 2011 και του 2017.

V. Η Επιτροπή βρήκε καλά παραδείγματα εφαρμογής και προώθησης της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας σε πολλά κράτη μέλη². Η επιβολή της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας ακόμη χρήζει βελτίωσης στα κράτη μέλη, όπως δείχνει η έκθεση της Επιτροπής του 2017 προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και μεμονωμένες εκθέσεις ελέγχου για τους ελέγχους που διενεργήθηκαν στα κράτη μέλη το 2018 και 2019, οι οποίες δημοσιεύτηκαν στην ιστοσελίδα της ΓΔ Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων³.

VI. Η Επιτροπή συμφωνεί ότι η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) μπορεί να συμβάλει στη στήριξη της ορθολογικής χρήσης των ΦΠΠ και θεωρεί ότι έχουν ήδη συμπεριληφθεί πολλές απαιτήσεις σχετικά με την ορθολογική χρήση. Ωστόσο, θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερα για να ληφθεί υπόψη το νομικό πλαίσιο και η πρόταση για μελλοντική ΚΓΠ περιλαμβάνει σχετικά επαληθεύσιμα στοιχεία της οδηγίας, μεταξύ άλλων για την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία.

¹ Το άρθρο 14 παράγραφος 1 της οδηγίας 2009/128/ΕΚ προβλέπει ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την προώθηση της διαχείρισης επιβλαβών οργανισμών με χαμηλές εισροές γεωργικών φαρμάκων, με προτεραιότητα, όπου αυτό είναι δυνατόν, σε μεθόδους χωρίς χημικά μέσα, ενώ αναφορά γίνεται στην ολοκληρωμένη φυτοπροστασία και τη βιολογική καλλιέργεια που διέπονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 2007, για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων, ο οποίος αντικαταστάθηκε από τον νέο κανονισμό (ΕΕ) 848/2018, της 30ής Μαΐου 2018.

² Έκθεση επισκόπησης σχετικά με την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων (ΓΔ(SANTE) 2017-6792), http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=114

³ http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/index.cfm

VIII. Η Επιτροπή περιορίζεται από την ισχύουσα στατιστική νομοθεσία σχετικά με την εμπιστευτικότητα και τη συγκέντρωση δεδομένων. Η Επιτροπή κοινοποίησε τις αδυναμίες που συνδέονται με τη διαθεσιμότητα στατιστικών στοιχείων στην έκθεσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο⁴ το 2017. Η Επιτροπή συμφωνεί ότι πρέπει να βελτιωθεί η διαθεσιμότητα στατιστικών στοιχείων της ΕΕ σχετικά με τις πωλήσεις ΦΠΠ και τη γεωργική χρήση και έχει αρχίσει να διερευνά τις δυνατότητες βελτίωσης της νομοθεσίας από την άποψη αυτή.

X. Πρώτη περίπτωση: Η Επιτροπή αποδέχεται το πρώτο μέρος της σύστασης και αποδέχεται εν μέρει το δεύτερο μέρος της σύστασης σχετικά με την κοινή γεωργική πολιτική. Η νομική πρόταση της Επιτροπής για μελλοντική ΚΓΠ περιλαμβάνει εκείνες τις γενικές αρχές ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας που αντιστοιχούν σε απαιτήσεις που είναι μετρήσιμες και μπορούν να ελεγχθούν σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης. Ωστόσο, εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν υποχρεώσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης σχετικά με τους κανόνες που αφορούν τις προϋποθέσεις βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων για την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία.

Δεύτερη περίπτωση: Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση. Η Επιτροπή εξετάζει τις δυνατότητες βελτίωσης της νομοθεσίας στον τομέα αυτό. Ωστόσο, κατά τον χρόνο της παρούσας έκθεσης δεν είναι γνωστό αν πρόκειται να προταθεί νομοθεσία.

Τρίτη περίπτωση: Η Επιτροπή αποδέχεται εν μέρει τη σύσταση 3. Θα λάβει τα συνιστώμενα μέτρα. Ωστόσο, θεωρεί ότι για την επίτευξη του προτεινόμενου χρονοδιαγράμματος θα χρειαστεί συμφωνία των κρατών μελών ότι θα παράσχουν τα σχετικά δεδομένα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

13. Κατά τον χρόνο μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο το 2010/2011, η Επιτροπή δεν προέβη σε εμπεριστατωμένο και συστηματικό έλεγχο της πληρότητας ή της ορθότητας των νομικών κειμένων μέσω των οποίων τα κράτη μέλη μετέφεραν τη SUD, επαλήθευσε όμως μέσω διαφόρων ερευνών και μελετών ότι η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο πραγματοποιήθηκε. Επιπλέον, η Επιτροπή πραγματοποίησε συζητήσεις με τα κράτη μέλη στην ομάδα εργασίας για τη SUD, προχώρησε σε αξιολόγηση των εθνικών σχεδίων δράσης, οργάνωσε μαθήματα κατάρτισης, καθώς και εργαστήρια και σχέδια, τα οποία κατέστησαν δυνατή τη διαβούλευση με εμπειρογνώμονες των κρατών μελών για την ανταλλαγή πρακτικών σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ορισμένες διατάξεις της SUD μεταφέρθηκαν και εφαρμόστηκαν στο εθνικό δίκαιο. Έκτοτε έχουν ληφθεί διάφορα μέτρα για την εξασφάλιση της εναρμονισμένης εφαρμογής και οι έλεγχοι και οι αποστολές ενημέρωσης που διενεργούνται από τη Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων ελέγχουν εάν υπάρχουν ελλείψεις που συνδέονται με προβλήματα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο.

Κοινή απάντηση στα σημεία 15 και 16: Παρά τους αρχικά αργούς ρυθμούς, η ορθολογική χρήση των ΦΠΠ παρουσιάζει αυξημένη δράση από το 2016.

16. Για τους σκοπούς της δεύτερης έκθεσης της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, η Επιτροπή αξιολόγησε τα αναθεωρημένα εθνικά σχέδια δράσης των κρατών μελών που υποβλήθηκαν έως τα τέλη Φεβρουαρίου 2019.

20. Σε συνέχεια του προγράμματος «Ορίζων 2020», το «Ορίζων Ευρώπη» – το επόμενο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την καινοτομία θα συνεχίσει να υποστηρίζει δραστηριότητες σχετικές με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Τα πολυπαραγοντικά ερευνητικά προγράμματα του «Ορίζων 2020» και τα έργα καινοτομίας των επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ (ΚΓΠ) εξασφαλίζουν ότι οι λύσεις ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας και οι ροές γνώσης σχετικά με τις πρακτικές ολοκληρωμένης

⁴ COM(2017) 109 final: ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ 1185/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με τις στατιστικές για τα γεωργικά φάρμακα

φυτοπροστασίας μεταξύ των φορέων στα συστήματα γεωργικής γνώσης και καινοτομίας (AKIS) δημιουργούνται σε συνεργασία με τους τελικούς χρήστες, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της εφαρμογής των εν λόγω καινοτομιών στην πράξη.

21. Ορθολογικές, βιολογικές, φυσικές και άλλες μέθοδοι χωρίς χημικά μέσα πρέπει να προτιμούνται από τις μεθόδους με χημικά μέσα, εφόσον παρέχουν ικανοποιητικό έλεγχο των επιβλαβών οργανισμών.

24. Η Επιτροπή επένδυσε πολύ χρόνο και πόρους για την ανάπτυξη και την έναρξη λειτουργίας του προγράμματος κατάρτισης για την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία «Καλύτερη κατάρτιση για ασφαλέστερα τρόφιμα». Επιπλέον, η Επιτροπή παρείχε στήριξη για την εφαρμογή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας στην πράξη με τη διοργάνωση εργαστηρίου για τα κράτη μέλη τον Μάιο του 2019.

Η εφαρμογή και η επιβολή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας είναι μια πτυχή που καλύφθηκε συστηματικά κατά τους ελέγχους στα κράτη μέλη. Οι διαπιστωθείσες αδυναμίες έχουν ως αποτέλεσμα την έκδοση συστάσεων προς τις αρχές των κρατών μελών, οι οποίες παρακολουθούνται συστηματικά προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αρχές λαμβάνουν τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα.

26. Από την 1η Ιανουαρίου 2014, οι επαγγελματίες χρήστες ΦΠΠ θα πρέπει να εφαρμόζουν τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ της SUD. Είναι σημαντικό οι αρχές να εφαρμόζουν κριτήρια για την αξιολόγηση της εφαρμογής ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας κατά τη διάρκεια επιθεωρήσεων σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης για τη διαπίστωση της συμμόρφωσης ή της μη συμμόρφωσης. Στην έκθεσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο του 2017⁵, η Επιτροπή επισήμανε ότι η επιβολή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας στα κράτη μέλη χρήζει περαιτέρω βελτίωσης.

Η εφαρμογή και η επιβολή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας είναι μια πτυχή που καλύφθηκε συστηματικά κατά τους ελέγχους στα κράτη μέλη. Οι διαπιστωθείσες αδυναμίες έχουν ως αποτέλεσμα την έκδοση συστάσεων προς τις αρχές των κρατών μελών, οι οποίες παρακολουθούνται συστηματικά προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αρχές λαμβάνουν τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα.

Κοινή απάντηση στα σημεία 28 έως 31

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η συμβολή της σημερινής ΚΓΠ δεν είναι αμελητέα αλλά, αντίθετα, βοηθάει στην επιβολή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης. Τα μέσα που αναφέρει το ΕΕΣ και διάφορα άλλα μέσα που διαθέτουν τα κράτη μέλη είναι και θα παραμείνουν κατάλληλα και αποτελεσματικά για την ορθολογική χρήση των φυτοφαρμάκων και της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας.

Στο πλαίσιο των άμεσων ενισχύσεων, το πρόγραμμα ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στην ΚΓΠ περιλαμβάνει ένα ελάχιστο ποσοστό περιοχής βιοποικιλότητας, αλλά και τη διαφοροποίηση των καλλιεργειών, που αφορούν αμφότερα την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης υποστηρίζει επίσης τους περιορισμούς των φυτοφαρμάκων λόγω της εφαρμογής της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα. Πέρα από τις επενδύσεις στον αντίστοιχο εξοπλισμό, η ΚΓΠ υποστηρίζει επίσης τη μεταφορά γνώσεων και τις δράσεις ενημέρωσης, καθώς και συμβουλευτικές υπηρεσίες για τους γεωργούς, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Η συνεργασία μεταξύ των γεωργών, των ερευνητών και των συμβουλευτικών υπηρεσιών, η οποία προωθείται μέσω της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας (ΕΣΚ για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας), είναι επίσης σημαντική και μπορεί να καλύπτει καινοτόμους τρόπους μείωσης της χρήσης των ΦΠΠ και εφαρμογής ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας.

Η ΚΓΠ περιλαμβάνει επίσης το ρυθμιστικό πλαίσιο για τη βιολογική γεωργία (12,6 εκατ. εκτάρια το 2017), με πιθανή χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης. Η βιολογική

παραγωγή εφαρμόζει ειδικές αρχές και θέτει απαιτήσεις που προχωρούν πέραν των αρχών της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, που μεταξύ άλλων απαιτεί την αμειψισπορά και θέτει αυστηρούς περιορισμούς όσον αφορά τα ΦΠΠ που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Οι υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις μπορούν επίσης να παρέχουν συμβουλές για τη βιολογική γεωργία.

Συμπληρωματικά προς την ΚΓΠ, η έρευνα είναι επίσης πολύ σημαντική για την ανάπτυξη της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Βλέπε απάντηση στο σημείο 20.

Η πρόταση για μελλοντική ΚΓΠ εδραιώνει τις εν λόγω συνεισφορές στην ορθολογική χρήση των ΦΠΠ και την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Προτείνει επίσης να συμπεριληφθούν στο μελλοντικό πλαίσιο της αιρεσιμότητας τα σημαντικότερα τμήματα των αρχών της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, ιδίως η αμειψισπορά και οι απαιτήσεις για περιοχές βιοποικιλότητας, καθώς και άλλες σχετικές διατάξεις της SUD. Είναι σημαντικό ότι η Επιτροπή προτείνει την καλύτερη ενσωμάτωση του συστήματος παροχής συμβουλών στους γεωργούς και την καλύτερη ενσωμάτωση της έρευνας και της μεταφοράς γνώσεων από τα δίκτυα της ΚΓΠ. Με τα οικολογικά προγράμματα του πυλώνα I και τις δεσμεύσεις διαχείρισης του πυλώνα II, τα κράτη μέλη θα έχουν επίσης μεγαλύτερη ευελιξία από ό,τι στην τρέχουσα περίοδο 2014-2020 για να προσαρμόσουν καλύτερα την υποστήριξη των πρακτικών ορθολογικής χρήσης φυτοφαρμάκων και της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις των δικών τους ειδικών αναγκών.

32. Πολλές πρακτικές που σχετίζονται με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία αποτελούν επί του παρόντος μέρος των απαιτήσεων της ΕΕ και ελέγχονται αναλόγως. Η πολλαπλή συμμόρφωση περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, απαιτήσεις σχετικά με την προστασία του εδάφους και την προώθηση της βιοποικιλότητας και για την ορθή χρήση των φυτοφαρμάκων. Οι τρέχουσες απαιτήσεις ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης περιλαμβάνουν τη διαφοροποίηση των καλλιεργειών (όπως για την Ελβετία) και περιοχές που προάγουν τη βιοποικιλότητα.

33. Η δήλωση του νομοθέτη για την ενσωμάτωση, κατά περίπτωση, των σχετικών τμημάτων της οδηγίας στην πολλαπλή συμμόρφωση έγινε κατά το στάδιο της θέσπισης της νομοθεσίας για την περίοδο 2014-2020. Επομένως, δεν ήταν δυνατόν η Επιτροπή να προβεί στην αλλαγή αυτή από την αρχή της ΚΓΠ 2014-2020. Η Επιτροπή έκρινε σκόπιμο να την προτείνει στην επόμενη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ και όχι για την περίοδο 2014-2020.

34. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το μελλοντικό πλαίσιο της αιρεσιμότητας ενσωματώνει γενικές αρχές ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας που είναι κατάλληλες για αιρεσιμότητα. Το μελλοντικό πλαίσιο των ελάχιστων προδιαγραφών καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης (GAEC) θα περιλαμβάνει την υποχρεωτική αμειψισπορά (GAEC 8) και περιοχές βιοποικιλότητας (GAEC 9), που αποτελούν σημαντικά στοιχεία της γενικής αρχής 1. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να καλύπτουν τα παραδείγματα που καθορίζονται στη γενική αρχή 1 με τη GAEC 1 (διατήρηση των μόνιμων βοσκοτόπων), τη GAEC 2 (προστασία των τυρφώνων και των υγροτόπων), τη GAEC 3 (ζώνες ανασχέσεως), τη GAEC 5 (εργαλείο βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων για τα θρεπτικά συστατικά) τη GAEC 6 (διαχείριση άροσης) και τη GAEC 7 (κανένα ακάλυπτο έδαφος). Το μελλοντικό πλαίσιο αιρεσιμότητας θα καλύπτει τους όρους για την ορθή χρήση των ΦΠΠ με την κανονιστική απαίτηση διαχείρισης αριθ. 12, που καθορίζει το νομικό πλαίσιο για τις γενικές αρχές 5, 6 και 7 της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Αυτό περιλαμβάνει τη χρήση των ΦΠΠ στη σχετική καλλιέργεια, στη σωστή δόση και με τη σωστή συχνότητα, τη σωστή στιγμή και λαμβανομένου υπόψη του αντίκτυπου στο περιβάλλον και την αντοχή. Οι λοιπές γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας (αρχές 2, 3 και 8) βασίζονται σε γενικές προσεγγίσεις που πρέπει να ακολουθούνται από τον γεωργό και συνεπώς δεν είναι κατάλληλες για την αιρεσιμότητα. Ωστόσο, το σύστημα παροχής γεωργικών συμβουλών, που αποτελεί βασικό μέσο για τη διασφάλιση της εφαρμογής της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, θα συνεχιστεί στο πλαίσιο της μελλοντικής ΚΓΠ που θα καλύπτει όλες τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας.

37. Η Επιτροπή συγκρότησε ομάδα εργασίας για την εκτίμηση των απαιτήσεων δεδομένων και των αρχών αξιολόγησης με σκοπό την επικαιροποίησή τους προκειμένου να διευκολυνθεί η έγκριση τέτοιων δραστικών ουσιών.

38. Ένας επιπλέον λόγος είναι ότι τέτοια ΦΠΠ περιέχουν βοηθητικές ουσίες που ανταποκρίνονται στον ορισμό της «ανησυχητικής» ουσίας, γεγονός που αποκλείει τα ΦΠΠ από το να θεωρούνται χαμηλού κινδύνου.

42. Η Επιτροπή σημειώνει ότι το γράφημα 7 δείχνει ότι στις Κάτω Χώρες και τη Γαλλία δεν τηρούνται οι προθεσμίες που ορίζονται στον κανονισμό ΦΠΠ.

43. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και η Επιτροπή έχει πλέον εκπληρώσει όλες τις δράσεις που της ανατέθηκαν με το σχέδιο υλοποίησης. Αυτό εμφανίζεται στην έκθεση προόδου που υποβλήθηκε στο Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας (AGRIFISH) τον Ιούλιο του 2019.

46. Αρκετές από τις ουσίες που δεν είναι πλέον εγκεκριμένες για χρήση σε ΦΠΠ που εξακολουθούν να παρακολουθούνται σε επιφανειακά ύδατα απαγορεύτηκαν πρόσφατα και/ή εξακολουθούν να ανιχνεύονται εκεί λόγω της ανθεκτικότητας, της παράνομης χρήσης τους, της απόθεσης από την ατμόσφαιρα ή της έκλυσης από χώρους υγειονομικής ταφής/χώρους απόρριψης αποβλήτων. Ορισμένες εξακολουθούν να παράγονται ή να χρησιμοποιούνται σε άλλες, π.χ. σε βιομηχανικές διεργασίες.

Στα υπόγεια ύδατα, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να παρακολουθούν όλες τις σχετικές δραστικές ουσίες σε φυτοφάρμακα, συμπεριλαμβανομένων των μεταβολιτών τους και των προϊόντων αποικοδόμησης και αντίδρασης και οι συγκεντρώσεις πρέπει να συγκρίνονται με πρότυπα ποιότητας για μεμονωμένα φυτοφάρμακα και το σύνολο αυτών. Τα πρότυπα ποιότητας για μεμονωμένα φυτοφάρμακα και το σύνολο των φυτοφαρμάκων στην οδηγία για τα υπόγεια ύδατα περιλαμβάνονται επίσης στην οδηγία για το πόσιμο νερό. Η παρακολούθηση βάσει της εν λόγω οδηγίας μπορεί επίσης να παράσχει πληροφορίες σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη χρήση των ΦΠΠ.

48. Η Επιτροπή περιορίζεται από την ισχύουσα στατιστική νομοθεσία σχετικά με την εμπιστευτικότητα και τη συγκέντρωση δεδομένων.

Η Επιτροπή κοινοποίησε τις αδυναμίες που συνδέονται με τη διαθεσιμότητα στατιστικών στοιχείων στην έκθεσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο⁶ του 2017.

58. Αμέσως μετά την έγκριση της οδηγίας το 2009, υπήρξαν προσπάθειες για την ανάπτυξη διαφόρων δεικτών. Για παράδειγμα, σχέδια χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ, όπως το σχέδιο για τους εναρμονισμένους περιβαλλοντικούς δείκτες για τους κινδύνους των φυτοφαρμάκων (HAIR), αποσκοπούσαν στην ανάπτυξη δεικτών σε επίπεδο ΕΕ για τη μέτρηση του κινδύνου και των επιπτώσεων από τη χρήση των ΦΠΠ. Ωστόσο, οι προσπάθειες αυτές ήταν ανεπιτυχείς λόγω της έλλειψης διαθέσιμων δεδομένων.

61. Στα αρχικά στάδια των διαβουλεύσεων με τα κράτη μέλη (σε ειδική ομάδα εργασίας και στην ομάδα εργασίας για τη SUD) ορισμένα κράτη μέλη εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με τους συντελεστές στάθμισης. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της ευρύτερης διαβούλευσης μέσω του μηχανισμού ανατροφοδότησης δεν διατυπώθηκαν ουσιαστικές αντιρρήσεις και κατά τη στιγμή της ψηφοφορίας υπήρχε σαφής ειδική πλειοψηφία για τους προτεινόμενους συντελεστές στάθμισης, ενώ μόνο δύο κράτη μέλη καταψήφισαν. Κατά την περίοδο ελέγχου που ακολούθησε, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν διατύπωσαν αντιρρήσεις σχετικά με τους προτεινόμενους συντελεστές στάθμισης.

⁶ COM(2017) 109 final: ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ 1185/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με τις στατιστικές για τα γεωργικά φάρμακα

62. Οι ουσίες δεν εγκρίνονται πλέον λόγω κινδύνων για την υγεία και/ή το περιβάλλον, όπως προσδιορίζονται σε επιστημονική εκτίμηση (κράτη μέλη και ΕΑΑΤ). Η μη έγκριση και η επακόλουθη διακοπή της χρήσης τους συμβάλλουν αντικειμενικά στη μείωση των κινδύνων. Επομένως, ελήφθη συνειδητή απόφαση πολιτικής να αποδοθεί υψηλός συντελεστής στάθμισης στις εν λόγω ουσίες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

64. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η δράση της ΕΕ είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του κινδύνου από τη χρήση ΦΠΠ. Παρά τους αρχικά αργούς ρυθμούς, η Επιτροπή κατέβαλε σημαντική προσπάθεια να ενισχύσει την εφαρμογή της οδηγίας 2009/128/ΕΚ από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή έχει υπολογίσει επίσης μείωση κατά 20 % μεταξύ 2011 και 2017 στον εναρμονισμένο δείκτη κινδύνου I.

66. Οι αρχές των κρατών μελών εξασφαλίζουν ότι οι επαγγελματίες χρήστες τηρούν την απαίτηση αυτή. Προκειμένου να λάβουν απόφαση σχετικά με τη συμμόρφωση ή τη μη συμμόρφωση, οι αρχές των κρατών μελών πρέπει να έχουν σαφή κριτήρια αξιολόγησης.

Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η μετατροπή των γενικών αρχών της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας σε πρακτικά κριτήρια εναπόκειται στα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει τα κράτη μέλη στο έργο αυτό.

67. Η σημερινή ΚΓΠ συμβάλλει στην εφαρμογή της οδηγίας. Η πολλαπλή συμμόρφωση, τα συμβουλευτικά συστήματα για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, ο περιβαλλοντικός προσανατολισμός των άμεσων ενισχύσεων, τα επιχειρησιακά προγράμματα για τα οπωροκηπευτικά, η βιολογική παραγωγή, τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα και τα μέτρα για το κλίμα, οι επενδύσεις, η στήριξη της έρευνας, οι ανταλλαγές γνώσεων και οι συμβουλές μπορούν όλα να συμβάλουν από την άποψη αυτή.

Όπως πρότεινε η Επιτροπή, η μελλοντική ΚΓΠ θα ενισχύσει περαιτέρω αυτή τη συμβολή. Η μελλοντική αιρεσιμότητα θα καλύπτει πλέον τις σχετικές διατάξεις της οδηγίας, συμπεριλαμβανομένων των γενικών αρχών της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας οι οποίες κρίθηκαν κατάλληλες για το μέσο αυτό. Η αιρεσιμότητα θα αυξήσει την ευαισθητοποίηση των γεωργών ώστε να υιοθετήσουν τις εν λόγω πρακτικές ενόψει του κινδύνου μείωσης των ενισχύσεων της ΚΓΠ. Αυτό θα συμπληρωθεί από υποστηριζόμενες παρεμβάσεις προαιρετικές για τους γεωργούς (π.χ. οικολογικά προγράμματα, δεσμεύσεις διαχείρισης κ.λπ.), που θα αναπτυχθούν από τα κράτη μέλη με συνεπή τρόπο στο πλαίσιο σχεδίων για την ΚΓΠ που θα εγκριθούν από την Επιτροπή. Έτσι παρέχεται η δυνατότητα, στις περιπτώσεις που τα κράτη μέλη διακρίνουν τέτοια ανάγκη, να αναπτύξουν καθεστώτα ΚΓΠ που θα υποστηρίζουν την ορθολογική χρήση φυτοφαρμάκων πέρα από το νομικό πλαίσιο.

Σύσταση 1 – Διευκόλυνση της επιβολής της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας

Η Επιτροπή αποδέχεται το στοιχείο α) της σύστασης 1.

Η Επιτροπή αποδέχεται εν μέρει το στοιχείο β) της σύστασης 1. Η νομική πρόταση της Επιτροπής για μελλοντική ΚΓΠ περιλαμβάνει εκείνες τις γενικές αρχές της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας που αντιστοιχούν σε απαιτήσεις που είναι μετρήσιμες και μπορούν να ελεγχθούν σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης (βλ. την απάντηση στο σημείο 34). Ωστόσο, εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν υποχρεώσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης σχετικά με τους κανόνες που αφορούν τις προϋποθέσεις βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων για την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία. Η έκταση στην οποία η Επιτροπή θα επαληθεύσει την εφαρμογή των κριτηρίων αυτών από τους γεωργούς θα προσδιοριστεί περαιτέρω στο πλαίσιο της μελλοντικής ΚΓΠ.

Σύσταση 2 – Βελτίωση της πρόσβασης σε στατιστικά στοιχεία για τα ΦΠΠ

Η Επιτροπή αποδέχεται τα στοιχεία α) και β) της σύστασης 2.

Η Επιτροπή εξετάζει τις δυνατότητες βελτίωσης της νομοθεσίας στον τομέα αυτό. Ωστόσο, κατά τον χρόνο της παρούσας έκθεσης δεν είναι γνωστό αν πρόκειται να προταθεί νομοθεσία.

72. Ο δημοσιευμένος εναρμονισμένος δείκτης κινδύνου I παρουσιάζει μείωση κατά 20 % μεταξύ του 2011 και του 2017.

73. Η Επιτροπή θεωρεί ότι χρειάζονται άλλα σχετικά δεδομένα πέρα από στατιστικά στοιχεία για να ληφθούν υπόψη λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με το «πώς, πότε και πού» χρησιμοποιούνται τα φυτοφάρμακα. Μόνο από δεδομένα από πιο στοχοθετημένη παρακολούθηση ή ερευνητικές μελέτες μπορούν να προκύψουν τέτοιες λεπτομέρειες.

Σύσταση 3 – Ανάπτυξη καλύτερων δεικτών κινδύνου

Η Επιτροπή αποδέχεται εν μέρει τη σύσταση 3. Θα λάβει τα συνιστώμενα μέτρα. Ωστόσο, θεωρεί ότι για την επίτευξη του προτεινόμενου χρονοδιαγράμματος θα χρειαστεί συμφωνία των κρατών μελών ότι θα παράσχουν τα σχετικά δεδομένα.

Κλιμάκιο ελέγχου

Οι ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτό διενεργεί επί των πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ ή επί διαχειριστικών θεμάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του προϋπολογισμού. Το ΕΕΣ επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά έργα κατά τρόπον ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Ο εν προκειμένω έλεγχος επιδόσεων διενεργήθηκε από το Τμήμα Ελέγχου Ι που ειδικεύεται στη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων και του οποίου προεδρεύει ο Νικόλαος Μηλιώνης, Μέλος του ΕΕΣ. Επικεφαλής του ελέγχου ήταν ο Samo Jereb, Μέλος του ΕΕΣ, συνεπικουρούμενος από τους Kathrine Henderson, προϊσταμένη του ιδιαίτερου γραφείου του, Robert Markus, ανώτερο διοικητικό στέλεχος, Charlotta Törnelling, υπεύθυνη έργου, Päivi Piki, αναπληρώτρια υπεύθυνη έργου, και Greta Karustaitė, Antonella Stasia, Paulo Oliveira και Dainora Venckevičienė, ελεγκτές. Γλωσσική υποστήριξη παρείχε ο Michael Pyper.

Από αριστερά: Antonella Stasia, Michael Pyper, Kathrine Henderson, Samo Jereb, Charlotta Törnelling, Paulo Oliveira, Päivi Piki, Dainora Venckevičienė.

Χρονογραμμή

Στάδιο	Ημερομηνία
Έγκριση του υπομνήματος σχεδιασμού του ελέγχου / Έναρξη του ελέγχου	23.1.2019
Επίσημη διαβίβαση του σχεδίου έκθεσης στην Επιτροπή (ή σε άλλο ελεγχόμενο)	11.10.2019
Έγκριση της οριστικής έκθεσης μετά τη διαδικασία εκατέρωθεν ακρόασης	4.12.2019
Παραλαβή των επίσημων απαντήσεων της Επιτροπής (και άλλου ελεγχόμενου) σε όλες τις γλώσσες	21.1.2020

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2020.

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) εφαρμόζεται δυνάμει της [απόφασης αριθ. 6-2019 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου](#) για την πολιτική ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά (π.χ. σε χωριστές ανακοινώσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας), το περιεχόμενο του ΕΕΣ που ανήκει στην ΕΕ παραχωρείται βάσει της άδειας [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Αυτό σημαίνει ότι επιτρέπεται η περαιτέρω χρήση, υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι αλλαγές. Απαγορεύεται η διαστρέβλωση του αρχικού νοήματος ή μηνύματος των εγγράφων από τον περαιτέρω χρήστη. Το ΕΕΣ δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Εάν συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφέρεται σε ταυτοποιήσιμα φυσικά πρόσωπα, π.χ. φωτογραφίες υπαλλήλων του ΕΕΣ, ή περιλαμβάνει έργα τρίτων, υποχρεούστε να μεριμνήσετε για την απόκτηση των αναγκαίων δικαιωμάτων. Όταν λαμβάνεται έγκριση, η έγκριση αυτή ακυρώνει την ανωτέρω γενική έγκριση και αναφέρει σαφώς τυχόν περιορισμούς στην χρήση.

Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή περιεχομένου που δεν ανήκει στην ΕΕ, μπορεί να χρειάζεται να ζητήσετε άδεια απευθείας από τους κατόχους των δικαιωμάτων.

Γράφημα 1: © Agriculture and Agri Food Canada (AAFC), [Open Government Licence- Canada \(OGL-Canada\)](#)

Το λογισμικό ή τα έγγραφα που καλύπτονται από δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα καταχωρισμένα σχέδια, οι λογότυποι και οι επωνυμίες/ονομασίες, εξαιρούνται από την πολιτική του ΕΕΣ για την περαιτέρω χρήση και δεν σας παρέχεται σχετική άδεια.

Η «οικογένεια» των ιστοτόπων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον τομέα europa.eu, παρέχει συνδέσμους προς ιστοτόπους τρίτων. Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν τους ελέγχει, σας συνιστούμε να εξετάζετε τις πολιτικές τους για την προστασία του ιδιωτικού απορρήτου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χρήση του λογοτύπου του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου

Δεν επιτρέπεται η χρήση του λογοτύπου του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του οργάνου.

PDF	ISBN: 978-92-847-4177-9	ISSN:1977-5660	doi:10.2865/92809	QJ-AB-19-026-EL-N
HTML	ISBN: 978-92-847-4196-0	ISSN:1977-5660	doi:10.2865/839723	QJ-AB-19-026-EL-Q

Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα (ΦΠΠ) είναι φυτοφάρμακα που χρησιμοποιούνται για την προστασία των καλλιεργειών. Το πλαίσιο της ΕΕ στοχεύει στην ορθολογική χρήση των ΦΠΠ, με τη μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων στην υγεία του ανθρώπου και στο περιβάλλον και την προώθηση της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Διαπιστώσαμε ότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει δράση για να προαγάγουν την ορθολογική χρήση των ΦΠΠ, αλλά ότι η πρόοδος που έχει σημειωθεί ως προς τη μέτρηση και τη μείωση των σχετικών κινδύνων είναι περιορισμένη. Η εφαρμογή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας είναι υποχρεωτική για τους γεωργούς, όχι όμως και προϋπόθεση για την είσπραξη ενισχύσεων στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, ενώ η επιβολή της εμφανίζει αδυναμίες. Από τις διαθέσιμες στατιστικές της ΕΕ και τους νέους δείκτες κινδύνου δεν προκύπτει σε ποιον βαθμό η πολιτική έχει συντελέσει στην ορθολογική χρήση των ΦΠΠ. Διατυπώνουμε συστάσεις που αφορούν την εξακρίβωση της εφαρμογής της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης, τη βελτίωση των στατιστικών για τα ΦΠΠ και την ανάπτυξη καλύτερων δεικτών κινδύνου.

Ειδική έκθεση του ΕΕΣ υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/Pages/ContactForm.aspx
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors